

Přítomnost

ROČNÍK XIII

V PRAZE 11. BŘEZNA 1936

ZA KČ 2.—

Co teď?

F. PEROUTKA

Po návratu jednoho komunistického exulanta

J. THELEN

Nacionalismus, který škodí vlasti

R. PROCHÁZKA

Cizinecká propaganda v zimě

Po selsku

ZDENĚK SMETÁČEK

Jak si to Angličan představuje

T. BENSONOVÁ a B. ASKWITHOVÁ

To, čeho není — Jakož bylo po převratě, i nyní... — Chvála skromnosti

Znehodnocená kultura — Jaká je mladá generace

Regulace výroby v průmyslu a zemědělství

Breviř české literatury

PŘEHLEDNÉ DĚJINY ČESKÉ LITERATURY

od nejstarších dob až po naše dny, které napsali **Dr. J. V. Novák** a univ. prof. **Dr. Arne Novák** právě začaly vycházeti v sešitech v novém, úplně přepracovaném a doplněném vydání, které obsáhne asi 30 sešitů. Obsahují nejen dějiny literatury krásné, ale i vědecké všech oborů.

Nepostradatelná příručka každého inteligenta!

Cena 1. sešitu Kč 1.30, dalších sešitů o 32 str. Kč 2.60. Kdo objedná do 30. dubna, dostane **zdarma** celoplátěné desky, nebo mu bude při odběru váz. díla bonifikována cena desek. Přihlaste se v

Nakladatelství R. PROMBERGRA
v Olomouci - Též u všech knihkupců

FÉNIX

životní pojišťovací společnost ve Vídni
Ředitelství pro republiku Československou
V PRAZE II, Lützowova ul. č. 7

Ředitelství pro Moravu:
BRNO, Běhounská ulice čis. 10

Fil. řed. pro Slovensko:
BRATISLAVA, Grösslingova 34

POJIŠTUJE:
za výhodných moderních podmínek a soutěžných sazeb na život s lékařskou prohlídkou i bez ní, věna dítek a důchody.

Zubní povlak jest právě tak nehezký, jako nebezpečný!

Zbarvený zubní povlak, který pozvolna ničí zubní sklovinu, lze odstranit velmi jednoduchým způsobem.

Každé ráno především vyčistíte chrup důkladně zubní pastou Chlorodont.

Chlorodont, nádherně osvěžující zubní pasta s příchutí máty peprné, činí zuby svým silným, avšak neškodným čistícím účinkem oslnivě bílé a tím každý obličej puvabný a krásný.

Večer těsně před spaním odstraníme zbytky jídel z mezer mezi zuby opětovným důkladným čištením zubní pastou Chlorodont.

Chlorodont pěnivá nebo nepěnivá pasta, obě stejně dobré tuba Kč 4.—.

3 kapky ústní vody Chlorodont do vody k vyplachování úst zvyšují osvěžující účinek pravidelného ošetřování zubů a úst pastou Chlorodont.

KLUB PŘÍTOMNOST

sekretariát a klubovní místnost v Praze XI, budova
Všeobecného pensijního ústavu (vých. vchod), tel. 355-33

Pravidelné debatní večery ve středu v 19.30 hodin

Referují 11. III. **Jiří Voskovec, Jan Werich, E. F. Burian,**

Miloš Hlávka: Proč je Villon na scéně a ve filmu. François Villon a dnešek. Skladby Claude Debussyho a J. R. Mandéa na Villonovy básně zazpívá dr. A. Urban. (18.30 hod.)

12. III. **Arne Laurin, K. Z. Klíma:** Denní noviny - Cyklus: Jaký je náš tisk. (Spolu s klubem Živé noviny. Velký sál Městské knihovny. 20 hod.)

16. III. **dr. Paul Eisner, Karel Nový, dr. Jaroslav Kladiva:** Večerníky. (Cyklus)

18. III. **ing. Eustach Mólzer:** Budování hlavního města Prahy

20. III. **dr. B. Koutník, dr. St. Roda:** Revue. (Cyklus)

OBSAH 9. ČÍSLA PŘÍTOMNOSTI: F. PEROUTKA: Debata o rozumu a politice. — ZDENĚK SMETÁČEK: Sudetoněmecká strana — jaká vlastně je. — OCCIDENTALIS: Svobodné zednářství dnes. — FRANT. KOČÍ: Matka a syn. — Velkoněmectví kulturní a politické. — JIŘÍ HEJDA: Regulace výroby v průmyslu a v zemědělství. — Z oslavy ostuda. — Hledají se mužové. — Nechceme takový německý rozhlas, jaký by chtěl Henlein. — Palaše selské jizdy. — Banky a stát. — Přítomnost a minulost. — Intelligence sama nestačí. — Henlein a naši vlastenci chtějí totéž. — O ceny rozhlasových přístrojů. — Jaká je mladá generace?

Přítomnost

za redakci
odpovídá **Ferd. Peroutka**

nezávislý týdeník

vychází ve středu v nakladatelství

FR. BOROVÝ V PRAZE II., NÁRODNÍ TRÍDA 18

Telefon číslo 390-51 až 54 • Účet poštovní spojitelný číslo 35.622. • Nevyžádané rukopisy se nevracejí • Předplatné na rok Kč 100.—, na půl roku Kč 50.—, na čtvrt roku Kč 25.—, jednočíslová čísla Kč 2.— • Užívání nov. známek povoleno řed. pošt a tel. v Praze č. 13301-24-VI z 10. I. 1924 • Podací úřad Praha 25

TISKEM KNIHTISKÁRNÝ O R B I S, PRAHA XII., FOCHOVA TRÍDA Č. 62

Přítomnost

ROČNÍK XIII

V PRAZE 11. BŘEZNA 1936

ČÍSLO 10

Co teď?

Každému je známo, co Hitler učinil ke konci minulého týdne. Evropa se zachvěla, jakoby válka se skokem přiblížila. City jsou rozbourány. A přece bude nutno zase co nejdříve se uklidnit a dělat chladnou politiku. Týden snad stačí, abychom si odbyli citové výlevy své a zkonsumovali citové výlevy jiných. Potom však, nevyhnutelně, dostaví se otázka: jak jednat? Jednat je těžší než cítit.

Zase příležitost, aby se vykládal pozoruhodný rozdíl mezi politikou a pouhým citěním. Básníci — také ti tajní básníci, kteří sedí v redakcích jako političtí úvodníkáři — sepsali již všechny elegie a tragedie, které bylo možno napsati na poslední německý námet. Teď bude nutno mobilisovat rozum mužů jednajících.

Co jsme dosud slyšeli a četli, byly samé monology. Každý činil projev za svou vlast a pro ni. Také francouzský ministerský předseda Sarraut pronesl řeč, která nebyla více než monologem. Francie prý nebude s Německem jednat. A přece celá podstata situace je v tom, že svět bude nucen vésti s Německem dialog. Zatím se zdá, že jen Anglie to chápe.

Zavrhnouti německé jednání je snadno, tak snadno, že nepovažujeme za potřebno rozmnožovati ještě svým vlastním odsudkem tu řadu odsudků, jež již byly napsány. Ale co dále?

Nejdříve si analyzujeme poslední německý čin — samovolné zrušení locarnské smlouvy, vojenské obsazení Porýnska. Buď je evropský údiv nad tím trochu neupřímný, nebo skutečně se evropští státníci nedovedli aspoň s normální předvídavostí dívat do budoucnosti. Vlastně každý musil vědět, že to přijde, snažil-li se uhadnout, co Německo bude dělat a vymyslel-li se do duše hitlerismu. Německo přece neruší mírové smlouvy po prvé — odmítlo už platit jakékoliv reparační; zavedení obecné branné povinnosti nebyl čin o nic menší ani o nic smělejší než sobotní. Po zavedení branné povinnosti musilo přijít vojenské obsazení Porýnska. Proč? Poněvadž to obojí patří k témuž systému: k postupnému uskutečňování úplné německé rovnoprávnosti. Všechny státy, kterým na tom záleží, mají obecnou brannou povinnost. Německo ji chce mít také. Žádnému státu nebylo přikázáno, aby udržoval nějaké demilitarizované území. Ani Německo nechce to dále snášeti. Jestliže z mírových smluv zbývá ještě nějaké ustanovení, které zavedlo nerovnost mezi státy a vtačilo Německo do méněcenného postavení, můžeme být jisti, že to Hitler jednoho dne také zruší. Německá pýcha, zvláště teď, když ji řídí a podněcuje Hitler, nespokojí se s ničím jiným než s úplnou rovnoprávností.

Vlastně na to svět měl být už dávno připraven. Musíme rozlišovat mezi tím, co by dělalo každé Německo, ať by režim v něm byl jakýkoliv, a mezi speciálními projevy a nebezpečími režimu Hitlerova. O dosažení rovnoprávnosti bylo by usilovalo Němec-

ko každé. Nechť kdokoliv vládne v Německu, jednou musil přijít den, kdy tato říše bude chtít býti svrchovaným pánem všeho svého území, všech svých institucí a jednání, jako každá jiná velmoc. To se nedalo odvrátit — leda tím, že od konce války by se bylo Německo drželo v přísném vojenském obsazení. Žádný národ — nemusí-li pro svou slabost nezbytně — nedá se trvale držet při zemi jedinou mírovou smlouvou. Po válce zvykla si Evropa na slabé Německo. Je přirozené, že to působí rozruch, když si nyní musí zvykat zase na Německo silné. Francouzský ministerský předseda pravil, že Francie nesnese, aby Štrasburk byl na dostřel německých děl. Na to odpovídá německá vláda: a Freiburg, Karlsruhe, Mannheim, Saarbrücken, Trevír mají býti na dostřel francouzských děl? To je právě ta obtížná otázka rovnoprávnosti, obtížná proto, že od r. 1918 zvykli jsme si dívat na Německo nerovnoprávné — nerovnoprávné ovšem svou vinou, jak cítíme.

Opakujeme, že na to, co přišlo, měl býti svět připraven. Ostatně uskutečňování německé rovnoprávnosti není vlastní problém. Dovedli-li se evropští státníci dívat náležitě dopředu, musili vědět, že jednoho dne budou se musit s tím smířit. Speciální problém, který vzbuzuje úzkost, je ta okolnost, že německou rovnoprávnost uskutečňuje režim, který je divoký a který je kdekým, i nejkřivějšími lidmi, podezříván z výbojných úmyslů.

Tu ovšem narážíme na starou vinu, kterou její původci dosud ostýchají se doznati — patrně proto, že je to vina velká a že nám způsobila devět desítn našich dnešních tragických nesází. Svět měl na vybranou, komu chce povolit neodvratitelnou rovnoprávnost: zda demokratickému Německu nebo nějakému divokému a výbojnému německému režimu, jako je režim Hitlerův. Svět se bohužel rozhodl špatně: německé demokracii nechtěl povolit ústupků a pomohl tím podkopat její postavení uvnitř země; známy jsou Stresemannovy elegické nářky na to; vůči slabé německé demokracii byla zachována všechna přísnost. Byla to historická chyba Francie, kterou naši šovinisté ovšem horlivě schvalovali. Kdo viděl trochu dále dopředu, byl prohlášen za germanofila. Nacionalisti naši a francouzští skrývali své chyby pod hloupou a prolhanou frází, že každé Německo je stejné, podobnou té, kterou u nás také dnes naši šovinisté rozšiřují: že není rozdílu mezi německými aktivisty a henleinovci a že proto nestojí za to německým aktivistům jejich postavení ulehčovat. Abychom jen nedoplatili na tuto druhou frázi stejně, jako nyní Evropa doplácí na první! Sotva by se už našel v Evropě státník tak neupřímný, aby si dovolil předstírat, že je mu zcela lhostejno, žije-li vedle Německa hitlerovského nebo demokratického.

Rovnoprávnost, kterou svět tedy nepovolil německé demokracii, povoluje nyní krok za krokem Hitlerovi, který si ji prostě bere s oním boucháním pěstí do stolu, jaké lze právě od něho očekávat. Za odzbrojené německé demokracie vtáhla Francie do Po-

ruří. Je libo dnes špacírovat do Porýní? Páni vlastenci, dopřáli jste všechny úspěchy Hitlerovi, svému nejhoršímu nepříteli. Přímou jste je schovávali pro něj, aby o žádný nepřišel. Před desíti lety by se byla vyplatila rozumná politika. Jaká se vyplatí teď?

Svět nemá už na vybranou, jak mívál. Má před sebou Německo, jaké pomáhal vytvářet svými chybami.

Jak však tedy odpovědět na Hitlerův samovolný čin? Musí se vědět, co se chce. Jestliže by se snad chtělo, aby Hitler vojenské obsazení Porýní zase zrušil, je lépe vědět dříve než později, že o to je každá snaha marná. Nikdy už Hitler neodvolá vojsko, které tam poslal. Určité věci jsou určitému systému psychologicky naprosto nemožny. Hitler mohl by k tomu být donucen leda vítěznou válkou. Nikdo nejví se býti ochoten nastoupiti tuto cestu.

Sankce? Je téměř směšné mysliti, že by Německo před nimi ustoupilo. Svět už dosti churaví na sankce proti Italii. Jak provádět sankce proti dvěma velmocem najednou? Ti, kdo by je prováděli, byli by jimi postiženi jen o málo méně než ti, proti nimž by měly být namířeny. Kdyby se pak spočítaly účinky, nebylo by zcela jasno, kdo proti komu vyhlásil sankce: zda Anglie, Francie, Československo, Jugoslaviie atd. proti Německu a Italii nebo Německo a Italie proti nim. Bylo by lépe, kdyby evropsí státníci hned vzdali se ilusí, že hospodářskými sankcemi mohou Německo k něčemu donutit. To by byl meč, který se drží ne za jílec, nýbrž za ostří: krutě zraňuje ruku, jež jím mává... Takové sankce roztrhly by to, co ještě zbývá z hospodářského soužití Evropy. Nevzdrželi by to ti ani oni. Takové nesnesitelné napětí by ani jinam nemohlo vésti než k válce. Nebo bychom musili sankce zase odvolati — s hanbou ovšem.

Hitler vytvořil fakt, a obávám se, že nezbyvá než jej přijmouti. Jaký je to fakt? Je to fakt německé rovnoprávnosti. Kdyby v Německu byl u vlády jiný režim, mohli bychom to přijmouti dosti klidně. Takto s úzkostí přihlíží každý, jak nabývá síly režim, který svou psychologií vyvolává důvodné obavy.

Hitlerovo poselství, v němž oznamoval vyslání vojáků do Porýnska, mělo dvě části: nejprve oznámení faktu, potom obsáhlé mírové nabídky. Kdybychom nebyli všichni — od Anglie až po Rumunsko — přesvědčeni, že by bylo pošetilé s úplnou důvěrou budovat na slibech a závazcích tohoto režimu, mohl by si svět s ulehčením oddychnout. Neboť nabídky jsou vskutku dalekosáhlé: pakty o neútočení na všechny strany, dokonce na 25 let; návrat Německa do Společnosti národů; nehledáme v Evropě rozšíření svého území, řekl výslovně Hitler. Jaká to výtečná věc, jaký to záblesk lepších časů — kdyby neexistovala základní otázka důvěry!

Evropa stojí před obtížným problémem, co dělat s německými mírovými nabídkami, když důvěry není.

Francouzský ministerský předseda zatím praví (nevím, s jak velkou rozhodností): nejednáme! To je první stadium. To je, jak už jsem řekl, více méně monolog. Nelze věřit, že je to stanovisko konečné. Svět je v tak mizerné situaci, že nemůže říci prostě ne, i když o podstatě oněch mírových nabídek panují pochybnosti, z nichž většinu sdílíme. Bylo by dokonce

lehkomyšlné říci bez rozmýšlení: ne! Před čtrnácti dny Evropa by byla svrchovaně potěšena, kdyby Německo bylo prohlásilo úmysl vrátit se do Ženevy. Je pravda, že po samovolném dosažení úplné vojenské rovnoprávnosti návrat Německa do Společnosti národů už vůbec za nic nestojí? Stál-li za něco před čtrnácti dny, má nepochybně svou cenu i dnes.

Tento problém se nesmí odbývat frázemi, ani odhodlanými frázemi. Každý ví, že je nebezpečno prorokovat. Ale s klidnou myslí se odvažujeme proroctví: Ať se dnes říká cokoli, s Německem se jednat bude. Bude se s ním jednat už proto, že s ním chce — docela rozumně, podle našeho názoru — jednat Anglie, bez níž žádný obranný systém proti Německu nemá ani částečnou dokonalost. Bude se jednat, poněvadž nic nezbyvá, leda kromě okamžité války.

Jelikož podle vši pravděpodobnosti se jednat bude, dbejme už teď, abychom si k tomu zbytečně nezhadili cestu frázemi. Po té stránce se v naší žurnalistice dělají některé ne zcela rozumné věci, tentokrát v žurnalistice socialistické. Agrární noviny projevíly potěšení nad mírovými nabídkami Hitlerovými a vyslovily názor, že se otvírá cesta k jednání. Za to jim socialistický tisk čte levity nespravedlivé i neprozíravé zároveň. Je možno, že potěšení „Venkova“ nad německými mírovými nabídkami je větší, než má býti při trapné otázce, jaká důvěra má býti přikládána závazkům, jež na sebe vezme hákový kříž. Přesto je v jeho článku zdravé jádro, jež naše zahraniční politika nemůže předem povýšeně odmítat. Situace není taková, aby projevy povýšenosti mohly býti ospravedlněny.

Otázka bezpečnosti státu nemá býti jednou z otázek, na níž je dovoleno vybijeti vnitropolitický boj. Jako bylo hanebno a nesmyslné, prohlašovala-li dříve pravice každého za germanofila, kdo vystupoval pro dohodu s Německem, tak by nyní bylo hanebno i nesmyslné, kdyby levice každému, kdo nadhodí, že by se dalo jednat s Třetí říší, vyčítala, že je zamilován do Hitlera. Nebyl zrádce, kdo usiloval dohodnout se s demokratickým Německem, a není zrádce, kdo uvažuje, je-li či není-li dohoda s hitlerovským Německem úplně vyloučena. V čele zrádcování půjdou nyní asi komunisté. Budou pronásledovat každého, kdo jednání s Německem nebude vylučovat, právě tak, jako ještě před rokem pronásledovali každého, kdo se odvažil říci, že se musíme proti Německu bránit, bude-li potřeba. Poněvadž tak snadno mění svá stanoviska, nevíme, čemu nás vlastně vyučují, a spolehne se raději na svůj vlastní rozum.

Co ten nám velí učinit? Nejen nám, nýbrž i celé Evropě? Zajisté toto: podniknouti vše, aby válka přišla jen po vyčerpání opravdu všech možností. Nepřeceňujeme význam německých nabídek. Víme, že je to zajíc v pytli, holub na střeše, a že by bylo nerozumno pro tuto vyhlídku pouštět vrabce z hrsti. Ale snad je možno pevně držet vrabce v hrsti a při tom se poohlédnout, nemohli-li bychom dostat holuba na střeše? Taková musí být evropská taktika proti německému nebezpečí. Pták na střeše: toť možnost dorozumění s Německem. Pták v hrsti: toť existující už obranné spolky.

Od samého počátku jsme tvrdili, že proti hitlerovskému Německu třeba budovati obranný systém, při tom však ani nezanedbávati snahu o dorozumění s ním, je-li to vůbec možno. Nyní, když se Hitlerovy mírové nabídky objevily, nikdo ovšem nebude tak po-

šetilý, aby z radosti nad tím rozbíjel dosud vytvořený obranný systém. Je možno uzavřít s Německem všechny pakty o neútočení (nikdo ovšem nesmí jednat bez dohody s ostatními), ale spojenecké smlouvy, které vznikly z nedůvěry k dobré vůli Německa, je třeba dále podržet. Mírové nabídky Hitlerovy nemohou ani Francii ani nás odvésti od našeho spolku s Ruskem, ani nemohou zameziti, aby dále byla budována obranná fronta pro případ německého útoku.

Evropa prostě musí se připravit na obě možnosti: i na tu, že Německo povede válku, i na tu, že by snad náhodou opravdu chtělo zachovat mír. Mají-li Hitlerovy nabídky býti podkopem pod dosavadní spojenecké smlouvy, nemůže se tato intrika zdařit. Státy, které si už daly slovo, nevezmou je nyní zpět jen proto, že se objevilo na diplomatickém trhu také slovo Hitlerovo, o jehož ceně je zvláštní mínění.

Nic z patřičné opatrnosti nesmí tedy býti zanedbáno, ať Hitler mírové nabídky činí nebo nečiní. Ale je-li jakási možnost dorozumění, bylo by hříšeno se po ní ani neohlédnout.

Vojenské obsazení Porýnska není ještě konec německé diplomatické hry. Je záhodno, aby na příští její etapy byla Evropa lépe připravena než na tuto a aby předem si rozmyslila, co hodlá dělat. Neboť je nepochybno, že Německo v dohledné době vystoupí s požadavkem, aby mu byly vráceny aspoň některé kolonie. To bude poslední stupeň na schodišti, na němž vystupuje k rovnoprávnosti. Poněvadž je to třeba s určitostí očekávat, je stejně třeba se na to s přesným programem připravit, nikoliv, jako se nyní děje, teprve pokulhávat za faktem.

Podle našeho názoru úplnou rovnoprávnost Německu nelze odvrátit. Pokusí-li se však o výboj, musí shledati, že proti němu stojí naprostá přesila. Zůstává úkolem evropské politiky tuto přesilu organisovati, ale vždy ponechávati Německu možnost, aby k systému kolektivní bezpečnosti přistoupilo. *F. Peroutka.*

poznámky

Po selsku

Některým lidem v agrární straně začíná v poslední době působit starost československá zahraniční politika. Minulý týden vzbudil pozornost hlas jakéhosi agrárního provinčního listu, který je prý dokonce orgánem pana ministra vnitra. Pisatel onoho článku zaslívá naší zahraniční politice, že se příliš stará o státy vzdálenější a že zanedbává přátelství se sousedy. Radí jí — „po selsku“ — jak to sám označuje, což má patrně znamenat nějaké zvláštní doporučení — aby se nejdřív dohodla se sousedy, t. j. s Německem a Polskem, a „přes ně“ teprve prý se státy vzdálenějšími.

Protože pisatelé tohoto druhu málokdy mívají co ze sebe, třeba se domnívají, že tento zde jen otevřeně vyslovil to, co se tu a tam v agrární straně od úst k ústům trousí a co je patrně názorem určité její skupiny. Pisatel doporučuje: dohodneme se s Německem a Polskem a nechme zatím stranou Malou dohodu, Francii a Sovětský svaz. K tomu třeba říci to, co takoví pisatelé a politikové buď z neznalosti dosahu věci anebo ze zámyslnosti nevyslovují, totiž: že dohoda s Německem je možná, ale jen za cenu politické a hospodářské závislosti na hitlerovské Třetí říši a za cenu zničení dosavadních, pracně vybudovaných společenství a přátelství. Chce-li ona skupina v agrární straně tuto cenu zaplatit, nechť to otevřeně řekne, aby bylo docela jasno. Nechť se se svými myšlenkami a radami nepohybuje v pološeru, nýbrž v plném světle kritiky a diskuse. Je ostatně třeba se divit tomu, že starosti stran Německa ji začínají přepadat teprve od té doby, co se tam dostal k moci Hitler, a že jich byla docela prostá v době, kdy v Německu vládla demokracie. Dokonce

lidé tohoto druhu rádi zrádcovali a obviňovali z germanofilství každého, kdo doporučoval rozumný poměr k tehdejšímu Německu. Dnes patrně už to zrada a germanofilství není. Uvažuje-li se takto „po selsku“, jak pisatel praví, dovolte, abychom vzali zdravý selský rozum proti agrárním redaktorům v ochranu.

Zvláštní článek se také objevil v „Brázdě“. Útočí se v něm na levicové publicisty a praví se, že by se „Brázda“ pranic nedivila, kdyby agrárnímu vedení pro jejich články došla trpělivost. Levice prý je podrážděna, kdykoli se potom v agrárních kruzích „teoreticky nadhodí“ možnost vytvořit koalici ze stran pravice. Pravicová koalice prý by byla stejně demokratická jako je dnešní — proč prý tedy to rozčilení?

Zdá se nám, že je užitečno připomenout okolnost, na kterou „Brázda“ zapomíná. Je obecně známo, že vytvořit pravicovou koalici je dnes možno buď za přímé účasti anebo aspoň za tiché podpory strany Henleinovy. I „Brázdě“ je, jak doufáme, známo, že Henleinův směr není nic jiného, než německý fašismus. Nadhazuje-li se tedy „teoreticky“ možnost pravicové koalice, nadhazuje se možnost agrárního společenství s německým fašismem. Takový je skutečný stav věcí. Byli bychom také „Brázdě“ vděčni, aby se nepohybovala v přítmi a aby se otevřeně vyslovila, zdali považuje takovéto agrární plány za vůbec přípustné. *Z. S.*

To, čeho není

Konrad Henlein na schůzi v Praze se přihlásil ke kulturní pospolitosti všech Němců na světě. Mluvil tu o něčem, co neexistuje, o něčem, co není skutečností právě v době, kdy v Německu dostala se k moci národně socialistická strana. Má v Třetí říši moc; ale to neznámená, že by se jí podařilo vytvořit z Německa stát kulturně jednotný. Řada představitelů německé kultury uprchla; v Třetí říši režim národně socialistické strany sice vládne, má v rukou moc, ale není dobrovolně uznáván celkem obyvatelstva; je pravděpodobné, že nemá za sebou ani většinu obyvatelstva v Německu.

Pokud Němci v různých jiných státech tvoří kulturní pospolitost, jest nejlépe patrné u „Die Zeit“, která ostře potírá dnešní Rakousko, ať jest tam režim, který nemá sympatie politické a kulturní levice. Byl to podivný paradox, že při Schuschniggově návštěvě v Praze nejnervleji o Rakousku, také německém státě, psala „Die Zeit“, orgán Konrada Henleina, který mluví o pospolitosti všech Němců. Nemusíme ani ukazovati, že u nás, právě v souvislosti s událostmi v Německu — netvoří Němci kulturní jednotu. Henleinova strana má sice většinu německých hlasů, ale nepodařilo se jí kulturně stmelit naše Němce. Naopak. Rozpory mezi Henleinovou stranou a nehenleinovským táborem jsou velmi ostré.

Němci v celém světě jsou rozděleni na dva tábory: na ctitele režimu Třetí říše a na ty, kteří tento režim — právě jménem kultury — ostře odmítají. Režim v Třetí říši nevládne silou kultury. Mluvil-li Konrad Henlein o kulturní pospolitosti všech Němců na světě, mluvil o něčem, čeho není. Mezi Němci v celém světě zní kulturní otázka: souhlasím či nesouhlasím s Hitlerem, s tím, co se děje v Německu? *V. G.*

Jakož bylo po převratě, i nyní —

„Ministr vyslechl se zájmem přednesené požadavky deputace asistentů vysokých škol, uzna l jejich oprávněnost a v rozhovoru pak přislíbil účinnou podporu.“

Od převratu opakují se obdivuhodnou periodičností tyto zprávy v audiencijských spolků u různých ministrů a výsledek je zatím shrnut do proložených slov: Vyslechl, uznal, přislíbil. Dále nic. Asi jako když Vymazal psal kdysi o výsledcích činnosti ministra-krajana ve Vídni: Přijal, vyslechl, promluvil, přislíbil. Positivní výsledek je zatím aspirantské nařízení, platné i pro asistenty, kteří se jím degradují pod úroveň neplacených neb špatně placených služek na výpověď. *M. K.*

Chvála skromnosti

Vytrvalého čtenáře sovětských novin, prokousávajícího se projevy vůdců pro tisk nezkrácenými a rovněž nezkrácenými odpověďmi stachanovců průmyslu nebo polního hospodářství, přes různé články až k drobným zprávám a inserátům, nepřestane nikdy bavit jedna podrobnost těchto novin, ať si na ně zvykne jakkoliv. Je to hra dvou tónů, velmi protichůdných. Jsou však oba pro sovětský tisk charakteristické. Nadšená chvála a prudká hana se tu snášejí v míře jinde nezvyklé. Věřím, že nezkušeného čtenáře to musí mást. Dobře, řekne si,

zdá sa, že je to země skvělá. Mají tam stále více vzrůstající a stále pokrokovější selské hospodářství. Mladé ženy, které dokáží vypěstovat 500 metrůk řepy, jsou posílány do vysokých škol. Ale jak to přijde, že v zemi tak znamenité a kultivované, nemá jistý okres sirky?

Zkrátka: věc není v tom, že jsou vysázeny na stejné plachtě papíru dvě zprávy, jedna třeba o tom, o kolik procent vzrostl a zdokonalil se sovětský transport, druhá sdělující, že v jisté venkovské škole násobili žáci i učitelka 158 dvacíti tak, že jim z toho vznikalo řečneme 5.327. Země je mladá, udělala už dost, a chyby jsou nejen nezbytné, ale i poučné. Jde tu o něco jiného, o podání těch dvou typů zpráv. Není to černé a bílé. Je to buď běloskvoucí, nebo černé jako noc. V této zemi dovedou nejen zdrcujícím způsobem kritizovat samy sebe, ale i nestřídmě se chválit.

Michail Kolcov, známý a vtipný novinář, reporter, člověk, jenž neobyčejně vnímá náladu okamžiku a rychle na ni reaguje, napsal o nedávno v „Pravdě“ feuilleton, nazvaný „Chvála skromnosti“. Nevím, jaký bezprostřední popud vyvolal tyto vtipné a kritické řádky. Jisto je jedno. Kolcov je jako barometr. Když už o něčem píše, znamená to, že veřejné mínění je vyjádřeno jeho slovy. Nyní tedy útočí na chvastounství. Pravi: „Nejlepší na světě architekti staví nejlepší domy na světě. Nejlepší na světě ševci šijí nejlepší na světě boty. Nejlepší na světě básníci píší nejlepší na světě básně. Nejlepší herci hrají v nejlepších kusech a nejlepší hodináři vyrábějí nejpřesnější hodinky na světě.“

Je to doslova tak. Naivní chvastounství, chvastounství foršusové o věci nehotové, je vyvinuto zrovna tak. Kolcov říká: „Ještě není továrna v chodu, ani hotel není otevřen, a dům není postaven, a film nepředveden, ale čiperní vrabčáci již štěbetají na novinových větvích: Nové lázně budou vybaveny podle nové, zdokonalené zásady inženýra Vatrúškina, a sice: budou mít jak studenou, tak teplou vodu. Po prvé v dějinách lidství se zavádí obslužení každého návštěvníka individuálním prostěradlem... Svou organizací se řadí hotel vedle nejlepších amerických vzorů, ačkoliv je v mnohém předčí. Každý hotelový pokoj bude opatřen individuálním klíčem. Každý jeho obyvatel si bude moci zavolat telefonicky taxi. Uživajícе poštovní schránky, zavěšené schválně na budově hotelu, budou bydlící moci zasílat dopisy do každého místa jak v SSSR, tak v cizině.“

Je tam toho ještě hodně. Kolcov nabádá svou zem, aby byla první ve světě, co se týče skromnosti. Nechce, a k tomu mu blahopřejeme z celého srdce, aby jeho zem, která toho v krátké době tolik vybudovala, se podobala svým naivním úzاسem ze všeho vykonaného Zuluafrovi.

Neboť, řekneme to tu upřímně, vznikalo-li kdy hlavní nedorozumění mezi SSSR a Západem, bylo to proto, že tato pubertální vlastnost západ nesmírně dráždila. Každý rozumný člověk — a nikoliv jen komunist, té zemi přeje vše nejlepší. Jen ať drží na řetěze své chvastouny. Stará Evropa, Evropa jako duchovní společenství, má nejlepší vůli k přátelské debatě, ba i k obdivu. Má však dost zkušeností a vkusu, aby jí všechno „nejlepší na světě“ šlo strašně na nervy. Nikoliv ovšem fakta a výkony, ale fráze. Je dosti těžko přesvědčovat někoho, že skromnost je pěkná ctnost. Dokud to nepochopí sám, považuje vás pouze za blázna a závistníka. Neboť skromnost je ctností síly a vyrovnanosti, širokého a mohutného proudu života, ctností úrovně. Nikdo nechce, aby se národ bičoval. Extrémní přechody od nejdrastičtější sebekritiky k nejneomezenějšímu sebeobdivování byly, apropos, vlastností starého Ruska, a neposloužily mu k dobru. A probouzí-li se v SSSR ušlechtilá touha po skromnosti, znamená to, doufejme, že blahobyť lidu, jeho pracovní výkony, zkrátka vše dobré, přestává být ohromující novinkou, ale stává se samozřejmostí. A to je to nejdůležitější ze všech dosavadních výkonů: výkon duchovní.

Stultus.

Znehodnocená kultura

Na podzim minulého roku byl pořádán v Praze Mezinárodní festival souboré hudby, na jehož podniky bylo možno dostat vstupenky od Kč 4 do Kč 30. V témže čase se konal na Štvanici boxerský zápas Československo—Německo, kde bylo vstupné od Kč 15 do Kč 100. Srovnáme-li tyto ceny, seznáme, že boxerský zápas se hodnotil asi 3 a půlkrát výše nežli koncert festivalu. Nedejme si tímto faktem zastavit tep srdce podle vzoru početilého stařečka kulturního horlitele, leč otažme se klidně a zpytavě, byla-li skutečně vnitřní hodnota tohoto zápasu 3 a půlkrát větší, či jak se to s ní vlastně mělo? Odpověď je tuze těžká, neboť jsou to hodnoty docela nesrovnatelné, jak jen je nesrovnatelný knockout a andante sostenuto. Máme komfortně zařízené obecní knihovny, kde za poplatek

20 hal. za knihu možno se den po dni a rok po roce prokoušávat duchovními statky, aniž to i proletářská kapsa ucítí. Srovnajme to však s poplatky v tenisových klubech, srovnajme to s pětikorunovým poplatkem za proplavčení v zimě v krytém bazénu a s poplatkem nejméně Kč 2 v létě v hnusné Vltavě, srovnajme to s poplatky v boxerských klubech, konečně porovnejme roční příspěvek v jakémkoliv kulturním spolku, který se pohybuje od Kč 10 až do Kč 50, s ročním příspěvkem takového tělovýchovného klubu Ymky ve výši Kč 360, a shledáme na pokraji svatého rozhorlení, že kultura je strašlivě znehodnocena.

Šťastným vnutnutím národohospodářských zákonů nám napadne, že je třeba uměle zvýšit její vnitřní hodnotu. Mají se tudíž zvýšit ceny ve veřejných knihovnách atd.? Ale co z toho pojde? Nejspíš revoluce inteligence, protože obyčejný dnešní zjev — akademicky vzdělaný člověk s průměrným platem Kč 600 — není s to, aby si kupoval knihy, ježto ze svého platu jen tak tak si na sebe koupí ještě nějaký ten hadr, a to pouze tehdy, má-li možnost si vedle přivydělat. Kulturu si půjčuje a ještě štěstí, že je mu takhle přístupnou. Proto zvýšit poplatky v knihovnách znamenalo by i zvýšit platy. To ovšem náleží do jiné sféry. To hýbá hospodářskou a zákonodárnou výstavbou!

Nešlo by to však udělat opačně? Snížit poplatky sportovních podniků a ústavů a vyrovnat tak ten křiklavý nepoměr mezi sportem a kulturou? Nemohly by obce — když už zařídily knihovny — se postarat také o to, aby bazény a tenisové kurty byly přístupny širším vrstvám? Vrstvy kulturní vehnaly by se tím mezi vrstvy sportovní a snad by výsledek byl i velmi zdravý a znamenitý. Kulturu člověku je dnes sport pro svou drahotu nedostupný. Jsou proto dvě vrstvy, Jedna žijící pouze kultuře, druhá pouze sportu. Kulturníci nad sportovci lomí rukama a sportovci kulturníkům v oči ironicky krčí rameny, což je venkoncem oboje tělesný pohyb, ale kde je, ach, Tyršova rovnováha „ve zdravém těle zdravý duch“?

Ladislav Cvaček.

politika

J. Thelen:

Po návratu jednoho komunistického exulanta

Myslím, že všechen ten poplach a pokřik, který se strhl nad prvním a 13. února „Rudým právem“ zveřejněným projevem komunistického poslance Gottwalda po jeho návratu z moskevského pobytu do Prahy, byl z velké části neodůvodněný. Mohlo se to vědět. Pravda, poslanec Gottwald formou ne zrovna pro vedení strany komunistické lichotivou a žádoucí, nemilosrdně zatratil právě onu část praktické politiky našich komunistů, která na straně demokratů a socialistů z pochopitelných důvodů byla nejvíce vítána a kvitována. Jestliže se do té doby mohlo se zadostiučiněním a vždy s trochou zlomyslnosti na adresu komunistů tvrdit, že se přece jen v hodině dvanácté umoudřili a obrátili; jestliže se mělo už za jisté, že v mnohých, pro demokracii a obranu Československa velmi důležitých věcech se vřadili do fronty živlů demokratických a socialistických; jestliže nescházely, ba množily se i hlasy nabádající všechny nedůvěřivce a pochybovače o možnosti vážné spolupráce mezi demokraty a komunisty k trpělivosti a k optimistické víře v další komunistický vývoj k politice rozumu a demokratické snášlivosti — pak to byl, pravda, opět poslanec Gottwald, který resolutně prohlásil, že tato radost byla nemístná a předčasná. Že z domněle obráceného komunistického zlého Šavla v hodného Pavla je už zase nehodný, zlý Šavel. A poslanec Gottwald jal se toto tvrzení ruče dokazovati.

Celé vedení strany, její poslanci a sekretáři musili se zříci politiky, kterou po dobu Gottwaldova exilu a dokonce přes jeho několikeré varování z Moskvy prováděli, když hledali půdu pro sblížení se socialisty. Musili doznat, že chybili. Že politika jimi prováděná byla politika nerevoluční, oportunistická, neleninská, obsahem a smyslem thesím VII. kongresu komunistické internacionály cizí a odporující, ba pro další existenci, růst a rozmach strany komunistické záhubná. Musili několikrát za den sami sebe zatracovat a za poslancem Gottwaldem hezky opakovat, že by s tou svou politikou byli daleko nedošli. Tato politika byla zavržena proto, že by nikdy nepřivedla veliké dělnické masy pod nadvládu komunismu. Nikdy by také nepřivodila pád demokracie a porážku demokratického socialismu ve prospěch proletářské revoluce, jejíž provedení se přece ani na západě komunisté nikdy nevzdali. A pod ní by ani na Hradě pražském už asi nikdy nezavál prapor proletářské diktatury s pěticí hvězdou.

Komunističtí poslanci, kteří tak okázale a sebevědomě zvedali ve sněmovně ruce pro rozpočtové výdaje pro presidenta republiky, ministerstvo zahraničí a sociální péče, aby tak, jak sami říkali, demonstračně ukazovali, že by s nimi mohla býti řeč i jiná nežli opoziční, jen kdyby vláda projevovala více porozumění a dobré vůle pro potřeby a blaho lidu, musili nyní bez odporu a trpce přihlížeti, jak jsou za to veřejně tupeni a peskováni, jak jejich první kroky do pozitivní politiky jsou posměšně zavržovány.

Vystoupení komunistických poslanců a senátorů ve Vladislavském sále při volbě presidenta pro socialistu Edvarda Beneše bylo bez skrupulí prohlášeno za politováníhodné nedopatření a taktický omyl.

A psaní hlavního orgánu strany „Rudého práva“, pro větší brannost čs. lidu a případnou obranu čs. demokracie proti vnějšímu fašistickému nepříteli i silou vojenskou, pranýřováno jako smrtelný zločin na proletariátu, a jeho pachatel, pan Budín, několikaletý šéfredaktor tohoto tisku a do té doby odborný vykladač Marxův, Leninův i Stalinův, vyhnán s opovržlivostí z redakce i ze strany.

S nemenší nesmiřitelností a zuřivostí byly zatraceny i všechny v tomto či podobném duchu učiněné projevy novopečených komunistických patriotů, četných poslanců a sekretářů, kteří nám demokratům neopomíjeli v poslední době ráno, v poledne i večer, hlasem patřičně zvýšeným připomínati, že i oni, komunisté, už také nejsou muži bez vlasti, že i oni, komunisté, mají svoji krásnou a slavnou národní tradici: husitství a Tábor. Revoluční duch komunisty Gottwalda vyháněl tak ze strany oportunistického zloducha komunisty Švermy. Toho zloducha, který ještě před nedávnem uprostřed Prahy na projevu komunistické strany v Lucerně emfaticky hřímal, že je s celou stranou připraven vlastníma rukama a krví hájit hranice republiky a na cucky zde rozsekát Hitlerovy a Goeringovy fašisty tak jako husité Prokopa Holého německé křížáky u Tachova, Ústí a u Domažlic.

Věřu, těžko bychom v historii komunistického hnutí hledali analogii pro toto zdiskreditování komunistické politiky, pro toto harakiri čs. komunistických revolucionářů. Historické fiasko památného Rudého dne před sedmi roky v Praze na Václavském

náměstí pod velením pánů Jílka a Bolena jeví se u srovnání s tímto Sedanem komunistické politiky fraškou. Pokládali jsme stranu komunistickou za stranu vážnější politiky. Pospícháme, abychom si tento falešný názor poopravili. A poněvadž se těmihle věcmi v komunistické straně ještě hlubně operuje jako bůhví s čím chytrým a pro komunismus velkolepým a prospěšným, zdá se, že mají pravdu ti, kdo nad touto stranou učinili již kříž jako nad stranou, v níž už nenajdeš člověka se samostatně myslivým rozumem a smyslem pro skutečnost a tvůrčí reálnou politiku.

Poslanci Gottwaldovi dlužno ovšem přiznat, že podal až příliš průkazný důkaz, že čs. demokracii přece jen nelze s komunisty počítat. Alespoň po tu dobu ne, co bude on kormidelníkem.

Všichni nepřátelé dělnictva a jeho sjednocení mohou si z hluboka oddechnout. Myšlenka obávané spolupráce a možnosti společného postupu všech čtyř dělnických stran v Československu byla vzata s programem samotnými jejími propagátory. Přirozeně, že na tom profitovala jen sociální reakce. Ne nadarmo byli za to komunisté tak přívětivě posouzeni na pravici.

A strana komunistická? K všeobecnému údivu toto poselství z úst svého vůdce okamžitě přijala. A jak přijala! S fanfárami dokonce; za potlesku funkcionářských a členských kádru, ba i těch, jimž kousavý posměch a ostrý bič Gottwaldovy kritiky se svezl nejkrutěji po zádech. Kdo viděl, jak po Gottwaldově řeči div si ruce nadšením neumlátil takový největší provinilec strany, komunistický poslanec Šverma, když se v „Rudém právu“ kál z opravdu slušné porce hříchů a provinění jako muž za tuto bídnou politiku shnilého prý oportunistu a politického chytráctví nejodpovědnější — musil tuto stranu i tohoto mladého jejího politika z hloubi srdce litovati. Připusťme, že tak činil toliko proto, aby jej nepotkal nežádoucí osud jeho přítele Budína. Že si při tom myslil třeba něco jiného. Ale ani pak nesluší se takto chovati muži, který déle dvou roků stál v čele komunistické strany jako její první politická osobnost. Trest, který Švermu stihl, je takový: byv odvolán z členství ústředního sekretariátu strany, byl posazen za redakční stůl jejího ústředního listu. A možná dost, že docela za šéfovský stůl nešťastného svého přítele Budína. Podobný osud stihl ještě několik politiků této strany, osobujících si ještě před několika týdny právo vyhlasovati se za jedině a pravě vůdce dělnictva.

Ale to není ještě všechno. Kam naši komunisté spějí, ukazuje i tato ilustrace: v „Rudém právu“ zavedli nyní stálou rubriku, která by mohla býti bez ironie nazvána děkovnou rubrikou vůdci Gottwaldovi. Je to místo pro registrování dopisů, v nichž prostí dělníci projevují poslanci Gottwaldovi vřoucí díky, že jim stranu uchoval pro revoluci. Má to být snad jakési dotvrzení toho, že poslanec Gottwald zvrátil dosavadní politiku strany především z vůle této dělnické revoluční většiny.

Nám toto organizované divadelnictví nemá proč imponovat. Víme dobře, jak se to dělá. Ale vidíme-li komunistické dělníky, kteří ještě včera uznávali a spoludělali tuto tolik dnes zatracovanou politiku, vidíme-li je devotně přicházet a vzdávat svému vůdci

vděk a chválu za to, že jim otevřel oči a osvědčil tak svoji vůdcovskou revoluční ostrážitost, pak se nám zdá, jakobychom už nebyli v Praze, nýbrž v Berlíně nebo v Moskvě. Říkáme upřímně, že se nám tyto diktátorské manýry nelíbí. Nevidíme v nich nic, než pro veřejnost aranžovaný projev onoho byzantinismu, kterým oplývají všechny diktátorské režimy. Tato manifestace stupidní, nerozvažující poslušnosti a otrocké, nesoudné oddanosti k vůdci, toto odporné plazení na břicho před jeho majestátem moci a neomylnosti může nanejvýše otevřít oči těm, kdo nejsou komunisty, s nimi sympatisovali.

A co nám o tom všem říkají komunisté? Říkají, že si vyrovnávají jen linii, že se ideově usměrňují, aby lépe čelili a vzdorovali fašismu a nesvobodě. Kdo chceš tomuhle mudrlantství uvěřit, uvěř!

Ostatně časy, kdy komunistická strana hrála opravdu úlohu silné, disciplinované, v politice, v hospodářství a v kultuře průbojné a proto i u odpůrců respektované, obávané strany, patří již asi minulosti. Dnes tato strana prožívá novou prudkou politickou krizi. Organisačně slabá, bez pevných, revolučně školených a zkušených kádřů, ve vedení kolísavá, oportunistická, v taktice neujasněná a zmatená, ačkoli při posledních parlamentních volbách získala přes 860 tisíc hlasů, zůstává stranou takřka bez vlivu. Její akční síla rovná se nule. O její bojovnosti raději nemluvit. Jestliže síla sociální demokracie na západě spočívá v tom, že se opírá o silné, mohutné odborové svazy, pak komunistické hnutí vedle Sovětského svazu nemá již tohoto velkolepého, nevysychajícího zdroje síly a života nikde v Evropě. Nemá jej ani čs. strana komunistická. Její odbory na př. co do početnosti nedosahují ani výše slabých odborových organisací strany agrární. Tato chmurná situace strany komunistické je ještě zhoršována starou její izolací.

Do této katastrofální izolace dostalo se v období od VI. do VII. kongresu komunistické internacionály celé mezinárodní hnutí komunistické. VII. sjezd komunistické internacionály stal se po této stránce velkorysým pokusem o rozražení těchto ocelových pout, svírajících nebezpečně komunismus. Celé jeho jednání a po něm i následovavší politika komunistických stran nesly se jedinou snahou: rozbít pouta této izolace, přiblížit se k stranám a odborovým organisacím socialistickým a moci tak hovořit a vládnout opravdovými masami! Jak, jakou cestou, to právě ukazovaly nové směrnice tohoto kongresu. Jejich spoluautorem byl poslanec Gottwald. Mělo se tak státi změnou taktiky, pomocí nových, pružnějších, odmechanisovaných, životnějších, modernějších a nové světové skutečnosti odpovídajících forem a metod. Pokus se nezdařil. Alespoň v Československu nikoli. Zde usnesení VII. kongresu nevyvedla komunisty z chaosu. Čs. komunisté zabředli do ještě větší politické a taktické zmatenosti. Může-li poslanec Gottwald komunistickému vedení vytýkat, že si vložilo obsah a smysl těchto thesů tak, že dělalo vše a myslilo na vše, jenom ne na skutečný obsah těchto thesů, že v rozporu s nimi zapomělo úplně na to, že existují také nějaké masy, demonstrace a stávky, tato elementární jedinečná síla proletariátu; může-li

na důkaz toho otloukati mu o hlavu citáty z Dimitrova a ze směrníc VII. kongresu — pak tímto kanonem rozbíjí nejenom iluze osmi set tisíc komunistických voličů o vůdčích schopnostech pohlavárů, nýbrž i prokazuje, že v komunistické straně už doopravdy není smyslu pro reálnou politiku.

Ale podívejme se, co za to v náhradu slibuje dělati pan Gottwald. Předně přichází s poselstvím docela odlišné politiky, než jakou do jeho příchodu dělali jeho komunističtí přátelé. A řekněme hned, že přichází s politikou, kterou míří nikoli na fašisty, nýbrž na demokraty a socialisty. To je už jisté. I když při tom volá: pryč s fašismem, ať žije demokracie! Svědčí o tom ten fakt, že se nechce spokojit jen hlavami fašistů Henleina a Stříbrného a pánu Stoupala, Hlinky a Najmana, jichž tak energicky požaduje, nýbrž že žádá i hlavu Hampla a hlavu Frankeho. Konečně na místo demokracie, kterou známe a máme, doporučuje nám sověty a pro sebe reklamuje moc diktátora.

Ale poslanec Gottwald ví, co chce. Je si dobře vědom toho, kam komunistickou stranu zavádí. Poslanec Gottwald je někdo. Je osobnost. A v komunistické straně dnes nejsilnější a nejvlivnější osobnost. Uznávaná autorita. Vůdcem strany od roku 1929 nepřetržitě. A zase vůdcem většího formátu, než všichni jeho předchůdci. Je to muž komunistické internacionály. Člen presidia této hlavy světového komunismu. Spolupracovník Dimitrovův. A spoluautor thesů VII. kongresu komunistické internacionály.

Uvědomujeme si toto všechno proto, abychom věděli, s kým máme tu čest. Abychom z něho nedělali hlupáka, jak o to byly činěny pokusy. Ale abychom za to správně viděli, že za jeho osobou třeba především spatřovati politiku a vůli komunistické internacionály. Ano, víchř ženoucí se stranou komunistickou je víchřem moskevským, libo-li, Dimitrovovým, víchřem VII. kongresu komunistické internacionály. To je si třeba dobře uvědomit. Poslanec Gottwald nepodniká nic, co by nebylo v souladu s touto institucí. Žádá jen politiku thesů VII. kongresu. Tu chce a tu také bude provádět.

To, oč jde ve straně komunistické nyní, jest snaha uvést její politiku do souladu a na koleje politiky VII. kongresu komunistické internacionály. Není naším úkolem zkoumati, jak se vůbec stalo, že komunističtí kapitáni v Československu obsah a smysl těchto thesů prý nepochopili. Je to pro ně prabídné vysvědčení. Ale vytýká-li se jim, že se ve své praktické politice odchytili od směrníc a thesů VII. kongresu, že je praktikovali všelijak, jenom ne tak, jak měli a jak byly komunistickou internacionálou myšleny; vytýká-li se jim, jemně vyjádřeno, že smazávali viditelné rozdíly mezi třídní politikou komunistickou a „hradní“, zavřením hodnou politikou socialistickou, neboli, méně jemně vyjádřeno, že se sami už řítili do bahna „čachrářské politiky koaliční“ — je to jejich věc, kterou si musí sami vyřídit neboli spolknout.

Nebude však ke škodě poukázat ještě na jednu věc. I někteří teoretikové socialismu spatřovali v usneseních VII. kongresu komunistické internacionály

nály nikoli pouhý obrat taktický, pouhou výměnou zastaralých, schematických, neživotných a neosvědčivších se forem a metod za formy a metody modernější, taktičtější, účinnější, nýbrž i jistou změnu zásad a principů. Změnu nikoli jen v terminologii, nýbrž i v ideologii. Jedni viděli tu počátky politické likvidace komunistické internacionály; druzí resignaci ruských bolševiků na světovou proletářskou revoluci a opuštění zásad, na nichž její uskutečnitelnost závisí; a opět jiní docela už opuštění dosavadní komunistické ideologie. Tyto názory ovládly i jistou část našeho veřejného mínění, jmenovitě, když praktická politika čs. komunistů zdála se tomu sama navštědčovati. Tyto názory, a dnes už zjevně nesprávné názory, nebyly však dosud opraveny. Setkáváme se s nimi dále porůznu v časopisech, v rozhovorech s našimi přáteli, na schůzích i v tisku socialistických stran. Bylo by jen v zájmu věci, kdyby byly nyní znovu přezkoumány a přezkoušeny a podrobeny revisi konfrontací s uvedenými zde novými fakty a zkušenostmi.

Ale což Francie? namítnete. Což zde nejdou socialisté s komunisty a komunisté s měšťáckými radikály a demokraty? Či pro francouzské komunisty politika moskevských thesů neplatí?

I platí a jak platí! Jenomže francouzští komunisté se těmito thesami také řídí a pěkně, k radosti Moskvy, podle nich mašírují. Dělalí všechno, aby komunismus ve Francii stal se vůdcem dělnické politiky. Se socialisty a demokraty dohodli se toliko na společném postupu proti fašismu a válce a hospodářské reakci, a zase hezky podle thesů VII. kongresu. Tento úspěch ovšem francouzských komunistů, tento dočasný společný postup těchto tří navzájem tak různorodých skupin, stal se ve Francii skutkem především proto, že i socialisté jsou tady zatím v protivládní opozici. Jak bude za čas, uvidíme. Ukáže se to již po nedalekých volbách ve Francii. Francouzští komunisté propagují zatím zuřivě sověty a za cíl své politiky i t. zv. lidové fronty proklamují proletářskou diktaturu.

Ale abychom se vrátili do našich poměrů. Nejsme filistry, abychom po komunistech, kdykoli s námi chtějí hovořit, žádali, aby nejprve odpřisáhli, že už vlastně nejsou komunisty. Chtítí po nich, aby se zřekli nejprve všeho toho, co z nich vlastně komunisty teprve dělá, bylo by pošetilostí.

Co však od nich neustaneme energicky vymáhat a požadovat, je to, aby nám nejdříve srozumitelně řekli, kdo vlastně jsou a co vlastně chtějí. Jsou-li pro tento stát, stát československý a jeho historickou celistvost, nedělitelnost a suverénnost, jsou-li pro demokracii, a přirozeně opět československou demokracii, i s případnými jejími nedostatky a chybami. A jestliže jsou, jsou-li též ochotni dáti jim v š e, co od nich mohou právem jako od občanů této země požadovati. Na tyhle věci musí jasné odpovědět i komunistický poslanec Gottwald.

Co se ostatního týče, v tom si poradíme sami. To už bude záležet jen od nás, jak budeme schopni a mocni přesvědčiti většinu národa o tom, že cesta naše k lepšímu a spravedlivějšímu zítřku, k míru a demokracii, cesta k novým společenským řádům je lepší, jistější a schůdnější cestou nežli ta, kterou doporučují nastoupit komunisté.

Rudolf Procházka:

Nacionalismus, který škodí vlasti

(Kam to dopracovala francouzská pravice.)

Francouzský nacionalismus, který si ovšem dědičně pronajala francouzská pravice, byl živ po všechna léta od sjednání míru z nedůvěry k Německu, a ještě před nedávnem nedovedl si nikdo představit, že by tomu mohlo být jinak. Že by francouzský nacionalista doporučoval srdečnou dohodu s východním sousedem? A opravdu nejen vyrovnání, nejen dorozumění na podkladě pouhého dobře pochopeného zájmu obou stran, nýbrž upřímnou, přátelskou dohodou německo-francouzskou chtějí dnes právě ti nejpravější francouzští nacionalisté. Jak je to možné, že Francouz uvěřil Němci? I takové činy dokázal Hitler!

Zažíváme vznik skutečné

internacionály nacionalismu,

neboť i předcházející dohodu Francie s Itálií nesly zřetelné sympatie k fašismu. A přece byl to právě Mussolini sám, který se už dávno nejen ohražoval proti vývozu italské doktriny, nýbrž varoval přímo před každou orientací zahraniční politiky podle hledisek vnitropolitických.

Ne, že bychom chtěli levici omlouvat z tohoto hříchu. Není pochyby, že i u jejích stran je tato chyba, ostatně tak pochopitelná a lidská, stejně patrna. I zde se mravní příbuznosti a protivy, sympatie a antipatie, uplatňují dnes velmi silně při seskupování a přeskupování v současné mezinárodní politice, což vřdycky poněkud kalí zrak a škodí bezpečnosti úsudku. Ale zatím co doktrína levice je podle definice mezinárodní, humanitní, mírová, společenská a zůstává tedy při vytváření obecné soustavy kolektivní bezpečnosti, z níž zásadně není nikdo vylučován a jejíž tendence i prostředky jsou zřejmě ryze defensivní, na vlastní půdě a v logickém sledu své linie, pravice, která je svou podstatou nacionálně výlučná, protiidealistická, militaristická, ocítá se v dokonalé absurdnosti, když se náhle obrací s otevřenou náručí k sousedům a smíruje se s „odvěkými nepřáteli“ jen proto — že vystupňovali svoji vlastní nacionální, ba rasistickou výlučnost a svůj imperialismus a militarismus do krajnosti. Fašistická Itálie a nacistické Německo nestaly se přece méně nebezpečnými, nýbrž mírně počítáno desetkrát nebezpečnějšími jak svou technikou, tak svou dynamikou, jak svou hmotou, tak svým duchem, než byly dříve.

Může se Francie dohodnout s Německem?

Je pravda, že dohoda mezi národy je možná jen od národa k národu, ne od vlády k vládě, nebo od strany ke straně. Ale rozlišují-li se tu strany „národní“ a „nenárodní“, a dohoda nenárodních stran prohlašuje se za bezcennou, neznamená zase dohoda nacionálů nic jiného než lovecké sdružení na účet nějaké zvěře — a dojde-li zvěř v revíru, nezbuďte, než aby se lovci pustili do sebe. Dohody tohoto druhu, pokud se podaří, mohou být jen zcela příležitostné, krátkodobé, kořistnické, útočné, na něž n a k o n e c d o p l a t í v ž d y s l a b š í p a r t n e r. Kdyby Francie chtěla dnes spáchat tu hloupost — nejen zločin —

k níž jí svádí pp. Taittinger a spol. — a obětovala nás a celý východ Hitlerovi — znamenalo by to pro ni pouze zaplacení jakéhosi výpalného. Vykoupila by si malou lhůtu oddechu a pak by se musila rozhodnout k boji za nesmírně zhoršených podmínek — nebo ke kapitulaci. Flandin shrnul ve své sněmovní řeči při ratifikaci franko-sovětského paktu tuto „politiku“ nacionalistické oposice ve větu: „Radí se nám, abychom nechali na sebe narazit panslavismus a pangermanismus a zaznamenávali klidně body za svou zdí ze železa a betonu.“ — Tato zeď stala by se Francii záhy pastí. „Panslavismus“ mohl by ostatně lehko odmítnout bít se s Německem jen k vůli tomu, aby ho zeslabil pro úlevu krásné Francie, dívající se přes zeď. Poláci a Jihoslované mohli jí už něco povědět o tom, jak lze po případě vyjít s pangermanismem.

Francie svou novou aliancí s Ruskem využívá jen vhodně roztržky v tradiční shodě německo-ruské, kterou spáchal nyní Hitler s bolševiky právě tak osudně, jako kdysi Vilém ještě s Ruskem carským. Francie neproklazuje tím žádnou službu sovětům, nýbrž — i kdyby nemohla spoléhati, nebo ani nechtěla a nemusila spoléhat, že jí ji jednou stejně splatí — prostě sobě. Nemůže připustit, aby germánská moc stala se vítězstvím nad jedinou východní velmocí neodolatelnou i v Evropě střední a v Evropě vůbec. To je také důvod, proč nejen demokratická Anglie, nýbrž i fašistická Itálie nejsou zásadně proti tomuto zajišťování slovanských bolševiků před germánským náporom.

Proč jste dali padnout německé demokracii?

Dobrá, ale všimněme si, musilo-li to opravdu dojít tak daleko, aby — jak říká dr. Kramář — Anglie začínala šíleně zbrojit a my abychom se utíkali o pomoc ke krvavému přízraku komunismu. Není pochyby, že to, co se dnes v mezinárodní politice děje, podobá se hodně panice a že se obranná opatření narýchlo porůznu dohánějí a improvizují. Ale čím je to vina? Kdo tomu chtěl? Dnešní zajišťovací improvizace a zbrojařská konjunktura mají svůj velmi jasný důvod v tom, že původní soustavný plán bezpečnosti, který spočíval v organizaci míru odzbrojením, arbitráží a vzájemnou pomocí, ztroskotat. Francouzský nacionalismus nechal jej ztroskotat, poněvadž nechtěl věřit ničemu jinému, než pevným úpisům a převaze zbraní, kdežto plán Společnosti národů předpokládal rovnost podmínek pro všechny a tudíž i jistou důvěru k Německu. Ovšem k Německu tenkrát ještě demokratickému, Německu poměrně slabému a krotkému, které by bylo přijalo stejná omezení a kontrolu jako ostatní a spokojilo se také poměrně malou armádou. Dnes je třeba shánět bezpečnost závoděním ve zbrojení, v němž nás Německo zatím předhonilo, a vytvářením spojení namnoze protipřirozených. Francouzská pravice považuje za protipřirozené spojení se sověty a nevidí nepřirozenost ve spojení s hitlerovským Německem!

Francouzská pravice požadovala od počátku, již na mírové konferenci, trvalou, zaručenou převahu nad Německem, kterou viděla nejlépe zajištěnou v převaze fyzické přesunem hranice až na Rýn. Když to jí bylo odepřeno, spokojila se s vytvořením handicapu — dlouholetou okupací a trvalou demilitarisací Porýnska

a silnými aliancemi se státy anglosaskými. Když slíbená trojčlenná obranná smlouva s Anglií a Amerikou nebyla pro odpor amerického senátu uskutečněna, nabýlo tím pro Francii mnohem většího významu spojení s novými národními státy na východě: s Polskem, Československem, Jugoslavií, Rumunskem a zachování nezávislosti Rakouska. Tím úzkostlivěji udržovala se pak ovšem také vojenská převaha nad Německem a jeho zatížení velkým válečným dluhem. Politika francouzského nacionalismu ztratila však při tom nadobro s očí přirozenou, či přírodní nutnost, že Německo jednou překoná následky porážky, před lety utrpené, a bude s Francií tak jako tak zas konkurovat volně, za rovných podmínek. Šlo o to, aby do té doby, než Německo se zotaví a bude moci klást odpor vůli mírumilovného světa, vyrostl zde nový mezinárodní pořádek, v němž by se už německý slon nemohl pohybovat jako v krámě s porculánem, v němž by byla zatím již vykonána účinná opatření, aby nedocházelo k útokům, a kdyby k nim došlo, aby se nevyplácely. Francouzská pravice byla však vždycky tak realistická, to jest krátkozraká a malodušná, že vůbec nevěřila v možnost takového „nového režimu“ a nepostřehla možnosti, které se zde otevíraly francouzské bezpečnosti, nýbrž hleděla na poměr německo-francouzský stále bilaterálně, výhradně pod zorným úhlem ústupků a záruk. Chtěla vykupovat od Němců jistými koncesemi (ostatně povolenými jen okrajem rtů, vždy teprve v krajní nutnosti, spíše pod tlakem spojenců) souhlas a resignaci v ostatním. Jako by se Němci natrvalo mohli spokojit s něčím menším než s úplnou rovnoprávností, jako by mohli přijmout dobrovolně a definitivně nějaký stav podřízenosti, a nechat si uložit, jakmile pomine diktát moci, jiná omezení, než právě jen taková, jaká si nechají uložit všichni ostatní. Nacionalistická pravice francouzská neměla pro tyto věci více porozumění, nežli má nacionalistické Německo, nechtěla si nechat uložit žádné mezinárodní závazky, nechtěla přijmout rovnost a pustit privilegované postavení, získané vítězstvím z roku 1918, nechtěla nahlédnout marnost prodlužování stavu, který jí mizel nenávratně pod rukama jako plynoucí čas.

Tak se stalo, že Německo, které poněnáhu sílilo, vymykalo se kontrole a opatrovalo si rovnost via facti, odhodilo konečně všechna smluvní omezení jako zbytečnou veteš. Jen novou válkou, novým vítězstvím bylo by bývalo možno donutit Německo opět k poslušnosti, ale toto riziko v roce 1934-35 nikdo se již neodvážil přijmout. Francouzská pravice nezmohla se za těchto okolností než k námitce: mělo se zakročiti dříve. Ano, Německo ohcázelo nerovná ustanovení od počátku, ještě za republiky, ale tvůrčové zákona míru sami neočekávali, že bude možno jednostranně je uplatňovat do nekonečna a ohlašovali právě proto odzbrojení obecné, vytvoření definitivní mírové soustavy, stejně platné pro všechny. Francouzové měli si býti vědomi, že není možno opravdu nic jiného, než buď rovnost na poměrně nízké úrovni výzbroje v obecné vázanosti států k jistým poměrným číslům a neutrální kontrole, tedy vytvoření světa civilního s mezinárodním právním řádem, soudem i policií — konkrétní vybudování paktu a instituce Společnosti národů — nebo ná-

vrat ke staré volnosti a rovnosti, modifikované jen růzností přirozených podmínek a božím soudem války.

Od Barthoua k Lavalovi.

Když odzbrojovací konference ztroskotala, to jest, když nebylo včas dosti porozumění pro nezbytnosti soustavy kolektivní bezpečnosti, mohl si každý vypočítat na prstech, že přijde čas, kdy se octneme proti silně vyzbrojeným protivníkům a začnou nové závody ve zbrojení, přetahování spojenců a vytváření bloků. Když Barthou v dubnu 1934 zasadil odzbrojovací konferenci ránu z milosti a zahájil nejprve s Litvínovem a pak i s Mussolinim jednání o spojenectví (po nezdaru německo-italského pokusu o dorozumění v Benátkách), bylo možno s tím nesouhlasit, ale nebylo možno upřít tomu logiku a velký styl. Barthou bral novou německou výzbroj — a relativní slabost samotné Francie proti ní — do počtu jako hotovou věc. Chtěl ji paralyzovat obsáhlým blokem států novou německou mocí stejně ohrožených. To jest teoreticky všechno u sebe. Tento ohromný řetěz spojenectví: od Sovětského svazu přes baltické republiky, Polsko, Malou dohodu, Rakousko (Maďarsko?), Itálii, Francii, Belgii (Holandsko?) až k Anglii, byl by arci mohl obrátit vníveč jakoukoli výzbroj a jakoukoli útočnou vůli i nejsilnějšího národa. Chyba Barthouovy myšlenky vězela právě v její velikoleposti. Bylo prostě vyloučeno dostat pod jeden klobouk Polsko a Rusko, Jugoslaviu a Itálii, Československo, Rakousko a Maďarsko atd., a nebylo také možno dostat Anglii do aliance nebo jen ke schválení nějaké aliance a nechat celý svět trčet výhradně v pozici hlídače Německa. To se ukázalo v zápětí iniciativou Mussoliniho v Africe.

Když po náhlé smrti Barthouově přišel Laval, sbíral trosky. Ale jeho příchodem celý duch plánu se změnil. Laval je sám o sobě muž kompromisu, typický zprostředkovatel, smířovatel. Je to politik širokého obzoru, objektivního nazírání, od povahy mírumilovný — což vysvětluje jeho instinktivní oblibu v lidu, z něhož vyšel, ale jemuž politicky není nikterak blízký. Laval byl už povolán sbírat jen trosky, ale byl by Barthouův plán sám rozbil, kdyby ještě nebyl rozbit, poněvadž on v něj nemohl věřit. On by byl nedělal nikdy obkličovací politiku. Jeho aliance byly od základu myšleny tak, aby jimi nikdo se nemohl cítit ohrožen, pro něho není pro vlastní bezpečnost zapotřebí uvádět do nebezpečné situace toho druhého. Laval chtěl získat také Německo — a to byl začátek akce, která vyrostla až do dnešní oposice proti smlouvě se sověty a k návrhu opačné aliance s hakenkrajclery. Ale nemohlo by býti většího omylu, než házet do jednoho koše Lavalu s pány Taittingerem a spol. Laval byl už s Briandem v Berlíně, tenkrát ještě Brüningově, a je tu jen typickým představitelem klasického státnictví, abstrahujícího ode všech vnitropolitických zřetelů. Přesto příchod Lavalův po Barthouovi znamená již kocovinu francouzského nacionalismu a to ostatní jsou pak důsledky špatného počátečního kalkulu a už onoho bilaterálního postavení otázky, která národní Francouze přivedla na společnou půdu s německým nacionalismem a tudíž i k německé odpovědi na otázku, když bylo nutno doznati porážku. Politika francouzské pravice spoléhala nejprve na petrifikaci stavu, vytvořeného mírovými smlouvami, to jest vítězstvím, pak na paralysování moci německé spoje-

nou mocí celé Evropy, seskupené za Francií. Když obojí selhalo, když došlo zejména k odpadnutí Polska a odchýlení se Itálie a když s nezbytností vyrovnávání rovnováhy sovětským Ruskem vyrůstalo uvnitř zároveň socialistické nebezpečí, musilo nutně dojít ke krizi a rozkolu ve francouzském nacionalismu.

Levice a pravice ve francouzské zahraniční politice.

Zatím co jedna strana, vedená parlamentně Franklinem Bouillonem a reprezentovaná žurnalisticky zejména Pertinaxem, trvá na stanovisku protiněmeckém a sblízuje se tudíž důsledně s levicí, se Sověty, s Anglií a Společností národů — propadá druhá, a snad větší, ideologii fašistické, usiluje o sblížení s Itálií a s Německem, sblížení, které se nakonec zoufale podobá morálnímu a politickému poněmčení. Je smutným dosti učiněním dívat se na tyto konce, neboť ani z té druhé, „levicové“ strany pravice nemůžeme míti pořádně radost. Nejde totiž naprosto o „obrácení“ Pertinaxe na ženevskou víru. Je tu shoda — podobně jako u našeho dra Borského — rovněž jen zcela konjunkturální, nucené spojení proti společnému nepříteli. Ženeva je dnes pro ně prostě líhnutí aliancí: Anglie, která nechce jinak, dostává se takto do jednotné fronty, do ozbrojeného tábora protiněmeckého, a Sovětský svaz, s nímž jinak se pracovat nedalo, je znamením hákového kříže rovněž zahnán pod ochranná křídla naší obranné ligy. — Pro tvrdošíjně z francouzské pravice je Úmluva Společnosti národů tou mší, která stála kdysi za Francií Jindřicha IV. Nemají nic proti tomu, přečte-li se evangelium nového režimu před bohatou hostinou zbrojení podle starého, dobrého pořádku. Pertinaxovi je celá nynější krize pouze otázkou volby mezi Anglií a Itálií, a poněvadž věří více v anglické loďstvo a anglickou pokladnu než v italské nadšení a černé košile, je pro sankce a vzájemnou pomoc proti útočnickovi v habešském konfliktu. Ale při tom nemyslí ani za mák na napadeného v Africe a zásady lorda Robertu Cecilovi, nýbrž výhradně na příští válku evropskou a jde mu o to, aby Francie za striktní závazek pomoci ve Středomoří získala si striktní závazek pomoci nejen na Rýně, nýbrž hlavně na Dunaji, na Vltavě a Visle. Bohužel, touto cestou to také nepůjde. Anglie popírá tvrdošíjně, že by měla s o u k r o m ý spor s Itálií, a byla jí ohrožena jinak, než právě pokud se jí staví v cestu podle zákona Společnosti národů, platného i pro nás, pro Francii a pro všechny. Nemá tudíž nejmenšího úmyslu dáti nám něco zvláštního pro naše soukromé potřeby jinde a chovati se v jiných případech jinak, než jak týž zákon jí předpisuje. A při tom si chce ještě bráti vzor z nynějšího precedentu!

Co zbývá.

Není žádná pěšina, která by nás přímo a krátce dovedla k cíli. Nezbyvá, než ubírat se zvolna a trpělivě po široké serpentíně ženevského Covenantu, která teprve po mnohých zklamáních, nedostatecích, polo-
vičatostech, nesnázích a obětech může nás dopravit na zaslíbenou náhorní rovinu právního pořádku a bezpečnosti i v poměrech mezinárodních. Přes vnější zdání je to, co dnes prožíváme, největší bankrot nacionalismu a militarismu, jaký si možno představit. Především ovšem francouzského, ale ti druzí přivedou

jej stejně ad absurdum a už přivádějí. Fašisti, hakenkrajceři, Japonci donutili k „šílenému“ zbrojení Angličany, Rusy i Číňany (a dra Kramáře k tomuto nezvyklému epithetu). To znamená brzké ochrnutí těch, kteří začali, nenahlédnou-li ještě dříve marnost takové honičky. V těchto rozměrech a v tomto tempu není možná nová historická perioda ozbrojeného míru, jako byla ta z let 1900—1914. Válka by musila přijíti hned, vlastně už tu měla být — nebo dojde v dohledné době ke zmoudření několika donů Quijotů.

Život a instituce

Cizinecká propaganda v zimě

Kdo cestuje.

Za poslední doby mezinárodních konferencí vytvořil se zvláštní druh světoběžníků. Vytvořili se zvláštní „habitués“ cest po Evropě, turisté ze zásady, kteří jezdí všude tam, kam cestují světoví státníci a touží po tom bydlet s nimi ve stejném hotelu. Jsou šťastni, mohou-li říci, že bydlili na tomtéž místě, na němž, jak je obecně známo, se právě scházejí mezinárodní politikové; jejich vrcholným štěstím je, jestliže s nimi promluvili několik slov. To jsou snobi cestování. Jím se podobají cestovatelé jiného druhu, kteří nejezdí světem proto, aby viděli přírodní krásy, nýbrž proto, aby se setkávali s lidmi a navazovali na cestách známosti. Pro všechny tyhle turisty nemusíme dělat cizineckou propagandu.

Proč jezdí do světa ostatní lidé? Někteří proto, poněvadž je k tomu nutí povolání: to jsou obchodníci, bankéři, průmyslníci, diplomaté a žurnalisté. Jiní cestují ze zábavy. Pro nás je důležitá kategorie třetí, druh těch turistů, kteří jezdí k zotavení a z důvodů zdravotních. A konečně nám záleží na těch, kteří při cestách mají vždycky jakýsi účel studijní, kteří jezdí rádi tam, kde mohou nějak rozšířit své vědomosti. Přijdou u nás však také v úvahu turisté, kteří se nebojí žádné vzdálenosti, aby se dostali k rybolovu, ke střílení kachen, nebo honbám na vysokou zvěř a jiní, kteří cestují, aby provozovali sport a účastnili se sportovních podniků. Tohle všechno není dnes už psychologickou kuriositou, to všechno jsou pro nás fakta, o něž se zajímáme hospodářsky, to jsou skutečnosti, které z našeho konkrétního života nesmíme již vyškrtnout.

Nedávno publikovaná anketa Společnosti národů to zřetelně dokázala. Je známo, že Společnost národů se usnesla, že sama vezme do rukou organizaci cizineckého ruchu, který je pro ni mezinárodně významnou složkou nejen hospodářskou, nýbrž i kulturní. Společnost národů chce odstranit nesnáze, jež se staví v cestu mezinárodnímu styku turistů. To jsou otázky, které se nás dotýkají velice úzce. Světová krize se svým rozrůstajícím se politickým a hospodářským nacionalismem postavila do cesty nesmírně mnoho překážek pravidelnému styku mezi národy. Vznikl onen chaos s různými cenovými úrovněmi, ony nesnáze s vývozem potřebných peněz na cestu, ony spousty různých předpisů: všechno to zavinilo, že evropská cesta se stala dnes docela dobrodružnou věcí. S tím vším musíme počítati a musíme bráti zřetel i na okolnost, že cestování dnes už není výsadou zámožných vrstev, nýbrž že mezinárodní turistická propaganda musí počítati především s demokracií turismu.

Musíme si všimnouti i oněch velikých přeskupení, k nimž došlo v poměru jednotlivých zemí k turismu a k cestování. Země už se nedělí, jako dříve, na země, exportující turisty,

jimiž byla Anglie, Amerika a Rusko, — a na země, importující turisty, jimiž byla Francie, Německo, Švýcarsko a Československo. Dnes každá země stejně turisty vyvází a snaží se cizí turisty přijímati, a hlavní zásadou cizineckého průmyslu se stalo, že vzájemný turistický styk zemí se může zdárně vyvíjeti pouze tehdy, je-li založen na vzájemné výměně cestujících. Jako v mezinárodním styku se zbožím žádná země nemůže býti založena dnes již pouze na importu, tak by bylo také beznadějno počítati v cizinecké propagandě pouze s dovozem cizích turistů. Po této stránce se můžeme učiti skoro ode všech evropských zemí — a musíme se počítati již nyní, v sezoně zimní. U nás bývá totiž zvykem, že se debaty o podpoře cizineckého ruchu začínají teprve s hezkým počasím, teprve v květnu a v červnu, kdy jinde již myslí na příští sezonu.

Come to Britain.

Zajímavým příkladem po této stránce je Anglie, která v poslední době dosáhla pozoruhodných úspěchů na poli cizineckého ruchu. Příklad Anglie je tím pozoruhodnější, že tato země musila překonávati množství faktických i psychologických překážek, které ztěžovaly návštěvu Anglie. Každý návštěvník Anglie musí přemáhati řadu předsudků. Všude je rozšířena představa, že anglické podnebí je špatné a že v Anglii po celý rok prší. Mnozí lidé si představují, že Anglie se skládá jen z přelidněných temných průmyslových měst, že její obyvatelé jsou chladní, arogantní a nehostinní a že se tam hrozně draho žije. Kdo překonal všechny tyto předsudky a skutečně se odhodlal k cestě do Anglie, je ohrožen další nepříjemností, která se jmenuje „immigration-offices“, kontrola všech příjždějících. A v Anglii samotné pak chybí turistovi celá řada příjemností, na něž si jinde zvykl.

Přesto přese všecko příjezd cizinců do Anglie v posledních letech neobyčejně stoupl. Anglie vydělala na cizineckém ruchu roku 1933 24 milionů liber, roku 1934 stouply její příjmy z cizinců na 25.5 milionů liber a roku 1935 se rozmnožily ještě značněji, jak z nedostatku přesných číslic již nyní znalci bezpečně odhadují. V dopise, otiském v „Times“ komentuje Lord Derby, jenž se těmito otázkami zaměstnává, publikované cifry takto:

„Anglie získává příjezdem a pobytem cizinců neviditelný export v hodnotě 25 až 30 milionů liber ročně. To znamená, že vyděláváme na cizincích přibližně zrovna tolik, jako na bavlně, jež nám vynáší 28 milionů liber, nebo jako na vývozu uhlí do zámořských krajů, na němž vyděláváme 31 milionů liber ročně.“

Jak bylo tohoto úspěchu dosaženo? Před krátkou dobou zařídila Anglie centrálu pro cizinecký ruch pod názvem „Travel and Industrial Development Association of Great Britain and Ireland“. Jejím čestným předsedou není nikdo menší, než sám král, již od té doby, kdy byl ještě princem waleským. Ve výkonném výboru této korporace jsou zastoupeny všechny skupiny, které mají zájem na cizineckém ruchu: vláda, městské úřady, hoteliéři, dodavatelé, obchodníci, průmyslníci a noviny. Tato korporace je charakterisována jako „obecně prospěšná organizace, vytvořená s pomocí vlády za účelem pozvednutí cizineckého ruchu ve Velké Británii, rozšíření poptávky po anglických výrobcích a vytváření nových odvětví průmyslových“. Úspěchy, kterých by nemohla dosáhnouti soukromá organizace, zaručuje této korporaci její polooficiální ráz.

Program, zde vyznačený, je velice rozsáhlý. Nedomnívejme se však, že vláda dala této organizaci k dispozici nějaké obrovské obnosy. Vláda platí jí ročně pouze čtyři tisíce liber, to je asi našich 500 tisíc Kč. Všechny ostatní velice značné obnosy dostává tato organizace k podpoře cizineckého ruchu od společností železničních a lodních, od hotelů,

od místních úřadů a všech ostatních zájemců. Tato organizace byla složena tak účelně, že byla s to organisovati loni ono velkolepé hnutí „Come to Britain“, jehož ohlas se ukázal na celém světě.

Francie doplácí na nedostatek propagandy.

Co může znamenati cizinecká propaganda pro určitou zemi, je možno kontrolovati z toho, jak poklesá doprava spolu s poklesající propagací. Příkladem toho je Francie a zejména Paříž, jež měla vždycky velkou přitažlivost pro turisty z celého světa, zejména pro Angličany a pro Američany. Pro Francouze bylo to vždycky tak samozřejmým faktem, že se vůbec ani nenamáhalo udržovat oblibu Francie pro turisty anebo dokonce ji stupňovati. Ukázalo se však, že i tato svatozář ztratila svůj lesk, poněvadž o ni nebylo pečováno. Turistický styk s Francií v posledních letech poklesl daleko více než v kterýchkoliv jiných zemích, stejně postižených krizí. Roku 1927 přijelo do Francie 2,100.000 turistů, roku 1934 přijelo jen 700.000 turistů. Tito turisté vydali roku 1927 ve Francii 19 miliard Kč, roku 1934 utratili pouze 3.2 miliardy Kč. Při tom se Francouzi na vlastní kůži přesvědčili, jak prospěšná je turistická propaganda cizích zemí ve Francii. Roku 1934 odjelo 15.000 Francouzů do Německa, 50.000 do Rakouska, 275.000 do Švýcarska, 85.000 do Španěl, 120.000 do Anglie a 300.000 do Itálie. To jsou daleko vyšší cifry než v kterémkoliv předešlém roce, pozoruhodné zejména proto, že Francouzi vůbec nemají velkou chuť cestovati.

V důsledku toho pokoušejí se nyní Francouzi o zavedení účinné propagandy. O věci se jednalo i v parlamentě, a zejména senátor Borel poukazyval na to, jaké úspěchy dosahuje cizinecký ruch v jiných zemích, které věnují dostatečně peněz na propagaci. Udál k srovnání cifry z jiných zemí. V New Yorku na příklad vydávají anglické železniční společnosti na svou propagandu ročně skoro 10 milionů Kč, říšské dráhy německé vynakládají na svou propagandu pouze v hlavním městě Spojených států obnos 2.5 milionů Kč, italské dráhy tu vydají 1 milion Kč, a sovětské dráhy dva miliony Kč. Tyto výdaje jednotlivých železničních společností i jediném New Yorku jsou vyšší než všechny výdaje francouzské dopravní propagandy dohromady.

Úspěchy Itálie a Španělska.

Na rozdíl od Francie a Švýcarska vyvíjí se cizinecký ruch zejména příznivě v Itálii a ve Španělsku. Itálii navštívilo roku 1925 jeden milion turistů, do roku 1934 stoupl tento počet na 3.5 milionů. Španělsko vydalo veliké obnosy na propagandu v několika posledních letech. Pomocí ilustrovaných inserátů a nápadných plakátů byly výborně propagovány přednosti Španělska, poukazovalo se zejména na znamenitý stav autostrad, na organizaci turistiky a pohodlí a levnost hotelů. Výsledky byly velice příznivé, zejména mimořádně stoupl příliv turistů z Francie.

V zorný příklad hitlerovského Německa.

Propaganda je, jak známo, speciálním oborem dnešních vládců Německa, a nedá se popřít, že dosáhli na tomto poli znamenitých úspěchů. Německo počalo prováděti roku 1934 v Anglii velkou propagační akci ve spolupráci s firmou Cook a syn. Na tuto akci vydalo Německo roku 1934 částku skoro 5 milionů Kč, z které polovina byla vydána na brožury a inseráty, druhá polovina na doplatky jízdních lístků za povolené snížení cen při společenských cestách. Tato akce měla obrovský úspěch. Podle statistiky dopravní kanceláře Cookovy rozmnožil se v jediné letní sezoně roku 1934

styk s Německem na trojnásobnou výši. K tomu došlo v době, kdy celý svět byl neobyčejně pobouřen německými vládními metodami. Přesto neváhalo Němci ve svých inserátech, vydaných skoro ve všech anglických ilustrovaných časopisech, uveřejniti obraz německého města s tímto tekstem:

„Přespráliš mnoho lidí se domnívá, že politické revoluce představují naprostý převrat v normálním životě národů. Tito lidé budou všichni příjemně překvapeni, že život v Berlíně je stejně mírumilovný a příjemný, jako v Londýně.“

Zvláštní ironií historie se stalo, že tyto plakáty a inseráty vyšly právě téhož roku 1934, který se svým třicátým červnem zapsal do historie tolika politickými vraždami. O tom se žádný z prospektů ovšem nemohl zmínit, nýbrž ujišťovaly pouze, že „každý je tu uspokojen, návštěvníci budou oficiálně přivítáni berlínským starostou a co nejsrdčejněji přijati...“ Německá propaganda šla dokonce tak daleko, že využila ke svému prospěchu i napětí, které panovalo v politice a spekulovala na zvědavost lidí: Ujišťovala, že:

„... celý svět mluví teď o Německu, debatuje o něm, je překvapen, a nejednou přehání ve svých tvrzeních o politických poměrech v říši. Přijďte sem sám a přesvědčte se, jak se vám tu bude líbit...“

Tento vnější pořádek ovšem mohl turistům pověděti málo o politické situaci, na cizinecký ruch však měl tento apel znamenitý účinek, a mnozí pozorovatelé konstatovali, že podobná cizinecká propaganda měla i velice příznivý účinek po stránce politické.

Cesta a politika.

Tím se dostáváme k jednomu z nejdůležitějších bodů cizineckého styku. Ve všech zemích mají turisté namířeno především na minulost, které by se mohli podívovali. Současně však bez vlastní vůle poznávají i kus politické současnosti této země. Co tu poznávají a s kolika přednostmi se seznamují, to závisí na obratnosti propagandy, která na ně působí. Ponecháme-li je péči knižních cestovních průvodců, doví se toho patrně velmi málo a vrátí se domů asi s mnoha novými estetickými dojmy, ale bez skutečné znalosti přítomnosti této země, kterou zjezdili.

Úkolem obratné cizinecké propagandy by mělo být neskýtati lidem na cestách jen velkolepý a ztrnulý obraz historie: je snadno dáti jim do rukou prostředky, které jim pomohou k orientaci po zemi, již navštívili. Proč má zůstatí výsadou fašistických států oficiálně přivítati cizince a získati si tak jejich zájem touto nebo jinou malou pozorností? Jestliže Němci vítají cizince, nečiní tak bez politických vedlejších úmyslů: získávají současně sympatie pro Hitlerovu vládu a opatřují si přímým způsobem uznání pro nacionální socialismus u lidí z nejrůznějšího konce světa. Jejich domácí politické bacily se tím velice snadno přenášejí na cizinu, neboť je známo, že nemoci jsou nakažlivé, zdraví však nakažlivé není. Toto pravidlo by se dalo zvrátit. Myšlenka nové a mírumilovné Evropy dala by se rozšiřovati stejným způsobem jako ideologie bojovných diktatur. Vždyť cestující, kteří ze své touhy a ze zájmů jsou hnáni do cizích zemí, jsou většinou pacifisté dnešní evropské skutečnosti, ať už se dívají na svět jakkoliv. Je vlastně nesmyslné, že se dopouští, aby všichni tito lidé navštěvovali především země, chystající nové světové války, a že vydávají své peníze ve prospěch válečnických států. Není třeba varovati před návštěvou těchto států, každý stát má však možnost poskytnouti určitým zemím ideologicky blízkým v jejich propagandě značnou podporu.

Tyto politické složky při návštěvách cizinců působily zejména silně v Rakousku, jež vykazalo loni rekordní návštěvu. Byl to zřejmý protest všech ostatních zemí proti turistickému

bojkotu, ktorý sa snažilo vésti Nemecko proti Rakousku tím, že zakázalo s touto zemí cestovní styky. Na tuto okolnosť sice obratná a s veľkými prostriedky pracujúci rakouská turistická propaganda nepoukazovala, jisté však ve vedomí nebo v podvedomí mnoha cizích turistů bylo pro návštěvu této malé země rozhodným vedomí podpory tohoto malého státu, který se brání proti obrovskému sousedu. Solnohradské slavnostní hry a město Vídeň, jež představují kus staré evropské kultury, byly navštěvovány také proto, že v nich možná vyrůstá kus nové Evropy.

Turistické styky s Československem.

Z těchto srovnání je patrné, jaký politický význam může mít cizinecký ruch pro Československo. To, co bylo řečeno o Rakousku, platí o Československu zvýšenou měrou. Nejde jen o to, abychom ukazovali tuto zemi jako jeden z neušlechtilějších krajů staré kulturní Evropy, nýbrž je třeba, abychom prováděli cizince i duševně po těchto místech, z nichž vychází nové pojetí Evropy. Nestací opatřit pohodlné autokary, jimiž cizinci projíždějí po staré Praze, nestací propagovat návštěvu české opery, bylo by třeba seznámit je ještě před jejich příjezdem i v zemi samotné slovem i obrazem s přítomností českého národa. Je třeba počítati s určitým ostychem, který přepadá každého cizince, kdykoliv vstupuje do jazykového území, sobě úplně nepřístupného. Je třeba pomoci cizinci, aby se přenesl přes tyto obtíže a je třeba mu stále v některém snadno přístupném evropském jazyce poskytovat informace o kulturní orientaci tohoto světa, do něž vstupuje.

Zdá se mi, že by celá cizinecká propaganda ve velkém slohu měla vycházeti z psychologických předpokladů jiných zemí v jejich poměru k Československu. Musí navazovati jednou na to, co je o Československu ve světě známo, a po druhé počítati s tím, co známo není. Podobná propaganda není ovšem jen hospodářskou nutností, je duchovním úkolem, jenž může zachytit pro tento stát desetitisíce turistů, které se dají rafinovanými metodami dnes nalákati do zemí jiných.

To všechno je tím snazší a tím potřebnější, že situace je pro nás příznivá a že číslíce cizineckého ruchu v Československu rok od roku stoupají. Nepříznivým byl pro cizinecký ruch pouze rok 1931, jenž vykazoval v cizineckém ruchu schodek 5.3 milionů zlatých dolarů. Roku 1932 byl vývoz i dovoz kapitálu prostřednictvím cizineckého ruchu již vyrovnán, rok 1933 zahajuje vzestup kapitálovým přebytkem turistického dovozu za 3.6 milionů zlatých dolarů, který se roku 1934 zvyšuje až na 6.4 milionů dolarů. Definitivní číslíce loňského roku nejsou ještě publikovány, podle spolehlivých dokladů jsou však ještě daleko vyšší.

Ačkoliv pro devisní obtíže přijelo loňského roku z Německa, Polska a Uher o pětinu méně návštěvníků, než roku 1934, přece stoupla celková návštěva cizinců roku 1935 proti předešlému roku o celých šest procent. Vzhledem k tomu, že Československo vydalo relativně velice málo na cizineckou propagandu a že o úrovni a účelnosti této propagandy je možno mnoho debatovati, je tento šestadvaceti-procentní přírůstek, jenž připadá na ostatní státy evropské, velice radostným faktem.

Pro cizineckou propagandu bude roku letošního vzhledem k stoupajícím přebytkům k dispozici částka 5.5 milionů Kč, zatím co loni bylo po ruce jen 1.6 milionů Kč. Bude-li tohoto obnosu správně použito, bude možno očekávati docela mimořádné stoupaní cizineckého ruchu pro tento rok. Bylo by ovšem třeba pracovati jednou skutečně moderními metodami, jichž už používají jiné státy, a respektovati zejména zvláštnosti Československa, zahrnovati cizince oněmi

svůdnými sugescemi, bez nichž není možno dosáhnouti žádného propagandistického úspěchu velkého slohu.

Československý mytus.

Co nám k tomu chybí? Nazval bych to: mytus. Existuje mytus o Itálii, jenž je tak silný, že dovede uvést cestující v takové vytržení, že jsou už předem odhodláni prožiti určité dojmy. Tyto dojmy jsou normovány a můžete s jistotou uhádnouti, jak budou vypadati u devadesáti procent všech turistů. Jako všude na světě tak je i v těchto věcech nesmírně mizivý počet těch lidí, kteří vidí skutečnost vlastníma očima a zkoumají ji. Je-li mytus dosti silný, mohou lidé cestovati pouští a ani si toho nepovšimnou: je pouze třeba, aby jim bylo předtím dosti často, dosti intenzivně a od dostatečných autorit opakováno, jak nesmírně krásné jsou ony kraje. Turistický mytus Československa musí býti vytvořen. Velký francouzský filosof Georges Sorel ukázal, že podobný mytus má sílu, která tvoří historii. Vznik nových evropských diktatur mu dává za pravdu. Co znamená tento mytus? Nic jiného, než pokračování těch tvrzení, jež se na poli hospodářském a politickém dnes nazývají propagandou. Hitlerovo Německo nenávidí celý svět: a přece navštívilo zimní Olympijské hry v Garmisch-Partenkirchenu půl milionů lidí. Šťastnými výherci tu byli německá říšská dráha, hoteliéři a průmysl pohlednicový. Protože v Německu se všechno děje přímo s děsivým pořádkem, vědělo se již za týden, že v té době bylo odesláno neméně než 3 miliony pohlednic do celého světa.

Hlas Československa zní světem jinak, než hlas Hitlerova Německa. Není to hlas diktátora, hlásajícího nenávisť, útok a neklid, jsou to míruplná slova československých vůdců, kteří se současně s právem malého národa zastávají práva a svědomí celého lidského pokroku. Ukáže-li Československo opravdové pohostinství, pozve-li tato země, jež si tak zaslouží lásky, při své mírné a zasněné kráse a při mnohotvárnosti svých kmenů a svých krajín turisty celého světa, — je to jen upřímným důsledkem ideologie, která je přátelsky nakloněna lidstvu a které se tu daří lépe než kdekoliv jinde na světě. V této zemi bydlí pohádky a bydlí v ní technika nových dob. Nemocní mohou nalézt v československých lázních zdraví, a lidé, kteří si zoufají nad politickými lžinukami jiných zemí, si mohou krásným způsobem v této zemi uklidniti své politické nervy. Vzestup cizineckých návštěv v Československu, stává se současně věcí, prospěšnou myšlenkou demokracie ve všech zemích. A to je cíl, k jehož uskutečnění bychom měli pracovati všichni energicky již teď, v zimní sezoně, kdy je ještě čas. F. W.

feuilleton

Theodora Bensonová a Betty Askwithová:

Jak si to Angličan představuje

Dvě prostoreké Angličanky sepsaly rozkošnou knížku o tom, co průměrný Angličan ví o ostatních národech. Většinou to ví asi z filmu. Aby se ve střední Evropě nikdo zbytečně neurážel, podotýkáme výslovně, že je to satira na anglické předsudky a nevědomost, nikoli pokus o vážné líčení ostatních zemí a národů. V úvodu své knížky autorky praví: „Vzaly jsme v úvahu, že je pod důstojnost Angličana rozuměti jiným národům. Nepokoušíme se tedy o to, abychom snad připojili cokoli nového k úhrnu anglických znalostí o cizincích. To, co tu přinášíme, je úplný soubor, jenž pečlivě a přesně shrnuje všechno, co o různých národech už víme. Nepoučujeme vás nijak, připomínáme vám

jen vaše vedomosti. Tato studie osvěží vaše vedomosti, vyburcuje vaši snášeľivosť a schopnosť promíjati vlastnosti druhých, posilí vás pri ťažkém úkole stýkati se trpěľivě s cizinci. Pokud mnozí z těchto cizinců měli základní slušnosť a naučili se anglicky, pomohou jim tyto řádky rozuměti si vzájemně. Očekáváme Nobelovu cenu.“

AFRIČANÉ jsou černí, kromě některých více bronzových, jako jsou Maurové, Egypťané a Burové. Maurové měli co dělat s uměním a dějinami, se Španělskem a s marokánskou kůží. Jinak se však zdají přece jen býti negry. Zdá se, že užívají velbloudů. Černí Afričané jsou po mnohých stránkách spíše dětinští. Mají všude duchy a čerty. Milují hračky a zrcátka, mají nemravné tance, od nichž byl odvozen jazz a ovšem i blac-bottom. Afrika není hádankou a Angličané jí rozumějí dokonale. Afrika nemá umění, dějin ani civilizace: kde byste tam něco z toho našli, je to přineseno od nás. Často bývá Afrika nazývána nejtemnější.

ARABOVÉ jsou dobře známí, protože jsou to šejkové, mladí, bronzoví, s tváří ostříže, majestátní, atletičtí, s pronikavým zrakem a bílým zřaseným pláštěm. Arabové jsou promíšení s Peršany, protože Bagdad je hlavní město Peršie a vyskytuje se neustále v arabské „Tisíci a jedné noci“. Arabové mají koně a Peršané mají kočky a koberce. Také naftu. Někde mezi Arabii a Persií leží Irak, ale to nedoveďte nikdo vysvětlit.

ARMENI (byli vždy masakrováni).

ASIATÉ. Jednou z nejvýznamnějších věcí o Asii jest, že jest Východem. O této zvláštnosti máme výrok našeho velkého národního básníka pana Kiplinga: „Je Východ Východem, Západ je Západ, ti dva se nikdy setkat nemají.“ To je fakt, o němž se nedá disputovat. Se zřetelem na to je Asie Břemenem Bílého Muže. Bílým Mužem ve výsostném smyslu, tělesně i duševně, je Angličan. Proto je trochu směšným od Francouzů, Holanďanů, Němců, Belgičanů, Portugalců a zejména od Italů, že chodí na Východ a na Jih a pletou se do Břemene Bílého Muže. Východ je starý. Je hádankou. Angličan mu rozumí líp než kdokoli jiný a nesrovnatelně lépe, než na příklad Američan nebo Němec. Ale ani on mu nerozumí docela, je však dosti silný, aby si to uvědomil.

AUSTRALANÉ mají klokany, ovce a králíky. Mluví angličtinou jako z periferie a švindlují při cricketu. Neří pravda, že užívají bumerangů.

BALKÁNSKÉ STÁTY. Na jih a východ od Rakouska, Československa a Maďarska se dostanete mezi Národy Maškarních Kostymů. Jmenují se hlavně Jugoslavie, Bulharsko, Rumunsko, Albanie a Řecko. Nedají se od sebe rozeznati, nemají důležitosti a představují půdu strašlivě příhodnou pro nejvýbušnější zmatky. Ta celá míchanice se jmenuje Balkán a je přirozeno, že za těchto zmíchaných okolností to představuje kdykoli Problém. Zvláštním rysem těchto Národů Maškarních Kostymů je, že mají vyvinuto národní sebevědomí, až hromy bijí. Příroda si to dobře nerozmyslila, když tohle zařizovala. Výsledkem toho všeho je velká kvantita pomalovaných dřevěných věcí a strakatého vyšívání.

BELGIE je malá a galantní. Belgičané mluví špatně francouzsky a ještě hůře holandsky a jsou špinaví. Pravděpodobně mluví dobře vlámsky, ale kde už je to k čemu dobré? Jedí koňské maso.

BULHAŘI mají nejlepší sedláky a tito sedláci mají jakési kyselé mléko, které způsobuje, že žijí do sta let. Bulhaři mají růže a olej z nich a osvobození od Turků a báječného krále, jenž umí řídit lokomotivu.

BUROVÉ jsou v Jižní Africe a mají něco společného s Nizozemci, ale hezky z daleka. Jsou houževnatí a počestní all right, ale přímo fenomenálně nepřijemní. Cestují s volskými potahy.

CIKÁNI jmenují se anglicky „Bohemians“ a nežijí v zemi, zvané Bohemia, v Čechách, z čehož je patrné, že ne-

mají logického smyslu. Ve formě „Bohémů“ se vyskytují často v Paříži a žijí v mansardách. Vše, co je známo o zemi zvané Bohemia, jest, že je to teď cosi jiného.

ČECHOSLOVÁCI žijí v Československu, což, jak se zdá, svědčí o jakémsi jejich logickém smyslu. Vše, co je známo o Československu, jest, že to je něco jiného, než si člověk myslí.

ČIŇANÉ jsou moudří. Jsou buď mandariny starého rodu, nebo kuli, kteří těžce pracují skoro za nic, nebo bandity, loupežníky a piráty. Pěstují rýži. Jsou neuvěřitelně ukřutní, neuvěřitelně vynalézaví co do mučení a jsou požehnaný národ, jenž je plný lásky a pozornosti k dětem. Vždycky jich vyhubí velké kvantum povodeň, hlad, válka a mor, ale jim to vůbec nevádí. Čiňané se od sebe nedají vůbec rozeznati a mají zvláštní teorii, že prý běloši jsou citit. Živí se žraločimi ploutvemi, polévkou z ptáčích hnízd a vejci, která jsou staletá. Jakoby na tomhle nebylo ještě dosti, jedí tyto pokrmy hůlčičkami. Jsou velice hodní a představují žluté nebezpečí. Potká-li vás Čiňan, potřese sám sobě rukou.

DÁNOVÉ žijí ze skandinávských národů nejdále na jihu a mají méně sněhu a méně sobů, než ostatní dva.

ESKYMÁCI. Je o nich málo známo přes chvályhodné úsilí Francise Lederera, jenž hrál jednou ve filmu romantického a vášnivého Eskymáka. Jejich dělátko nosí plénky z kožíšin. Živí se rybím tukem, takže docela přirozeně nemají smyslu pro humor.

EGYPTĀNÉ mají Nil a sfingu a pyramidy a vykopávky. Dříve měli Cleopatru, která je zcela nezapomenutelná a udělala dojem dokonce i na Shakespeara. Měli Tutankhamena a spoustu divných bohů se zvířecími hlavami a posvátné kočky a ptáky a papyrasy a tyčinky na rty a falešné klenoty a měli skoro všecko, co kdo měl od té doby. A moudrost. Nil, sfingu a vykopávky mají dosud.

FRANCOUZI udělali strašlivé pokroky od těch dob, kdy o nich bylo známo jedině to, že jsou národ zdvořilý, který miluje tanec a lehká vína. Víme toho o nich nyní mnoho a nevěříme už, že by denně jedli šneky a žáby. Stále však o nich ještě platí, že se na veřejnosti navzájem líbají. Jsou intelektuální i inteligentní, co se týče charakteru však mají velké nedostatky. Znaří se třeba celé roky a nikdy se navzájem nepozvou domů něco pojíst nebo popít. Ve francouzštině není pojmu pro výraz „domov“, což dosvědčuje, že ve Francii není domovů. Při vši jejich spovívosti není Francouze, jenž by si nevydržoval milenku i manželku. Hlavní francouzská divadla jsou Folies Bergères a Comédie-Française, a francouzské herečky hrají vždycky nahé. Francouzské trestné činy jsou dvojího druhu: buď jsou to činy špatné, skandály, nebo činy dobré, vášnivé zločiny. Občas je někdo poslán na Dábelské ostrovy, odkud se vrátí za sedmáct let a zjistí se, že je nevinný. Pozoruhodnou institucí je Cizinecká legie, v níž žijí vrazi z celého světa a hýřiví angličtí šlechtici, skrývající rodinnou čest pod jménem Smith. Většina Francouzů a Pařížanů není hezká. Angličané a Francouzi se dobře nesnášejí. Francouzi totiž mají rádi všechno nové. Jsou vtipní. Mají dva žertíky. Francouzi nemají smysl pro humor.

HOLANĎANÉ jsou tlustí, počestní a veselí. Všichni toho nesmírně mnoho snědí a vypijí, ale ne tolik jako Němci. Jsou pohostinní, což znamená, že pozve-li vás Holanďan, musíte jíst a pít až k prasknutí. Jsou fanaticky čistotní a větrají postele na ulici. Ve hrázích, které chrání zemi před zaplavením, vznikne občas na vzdáleném místě díra, kterou objeví některé děcko: hrdinsky zacpe díru a celé hodiny ji drží prstem nebo tím, že na ní sedí. Každý zná holandské cibule, a Holanďanky nosí neslýchané množství spodniček. Mluví velice primitivním jazykem, který zní, jako když se plivá. Hlavním městem

Holandska je město Haag, které se skládá z mezinárodních konferencí. Nejezdnější je Amsterdam, obydlený obchodníky, kteří prodávají kradené diamanty. Holanďané nejsou nikdy vášniví a jsou vždycky rozumní, leda když jde o tulipány.

HOLLYWOOD obývají hvězdy a židovští manažeři, výrobci, režiséři, přepracovaní a štvaní autoři a krásné dívky bez práce. Hollywood je plný krásných, okouzlujících děvčat, jež hladovějí jako čišnice. Nedostanete místo, nespíte-li s některým výrobcem, a i pak získáte leda jednu noc nevyspalosti. Hvězdy jsou závratně bohaté a mají obrovské koupelny z mramoru. Filmové společnosti jsou v úpadku a neplatí mzdy. O divokých večírech je toho teď už málo známo. Každý se žení a rozvádí tucetkrát. Ve všech kontraktech je závazek k zachování čistoty, a když dva lidé spolu dvakrát večeří, je to skandál.

INDIE je „nejzářivější klenot v naší koruně“. Indie je Problém. Indi je mnoho, je to barevná rasa, ale nejsou to negři. V Indii jsou sloni, kteří jsou někdy bílí a posvátní a často šediví a chytří. Ať je tomu tak nebo tak, slon nikdy nezapomíná. Anglo-Indové se jmenují kukkahahibs a jsou to buď plukovníci nebo tommies, obyčejní vojáci. Někdy se usmějí na dítě svého věrného, dlouholetého sluhu, dítě zemře a otec myslí, že je uhranulí a zabije je. V Indii je spousta moudrosti a trochu mysticismu. Indové nenávidí Angličany a vraždí je, je to s jejich stránky však pouhé neporozumění. Angličané milují Indu, a ti Indové, kteří se snášejí, jsou loyální, heroicky chrabří a rádní lidé. Angličané mají právo obětovat se za Indu, protože anglický národ je silný a barevné národy se automaticky rodí jako porobené.

IROVÉ nenávidí Angličany. V jejich chatách jsou také vepři a slepice, s nimiž se zachází docela jako s členy rodiny: není to k těmto zvířatům příliš velká pozornost, protože chaty jsou velice nezdравé. Irové se živí brambory, whiskey a občas vepřovou. Ve slově „whiskey“ vyslovují e před písmenem y, aby se rozeznaly od Skotů. V Irsku stále prší. Proto je tam velice zeleno, nač se v anglické literatuře často naráží výrazem „Smaragdový ostrov“. Dík sv. Patrickovi nejsou v Irsku hadi, a to je docela v pořádku, protože tam je už beztak dosti zmatků. Irčané také lhou a člověk jim skutečně nikdy nemůže věřit, ale to nevaří. Jejich oblíbeným sportem je střiletí své pány ze skrytu v křovi. Jako židé skládají se z tajných spolků a kuji pikle, pikle a pikle. Irsko je Problém. Tento problém byl přese všechno teď konečně částečně vyřešen šťastnou myšlenkou nedělat si z toho nic, ať se děje v Irsku cokoliv: zdá se, že to vyhovuje všem stranám.

ITALOVÉ. Informace o obyvatelích těchto krajů jsou velice řídké; nejhorší jest, že fakta dříve samozřejmá jsou přijímána dnes s moderním skepticismem. Tak na příklad mnozí Angličané už nevěří tomu, že každý Ital otáčí klikou flašinetu a prodává zmrzlinu. Na místě toho víme, že každý Ital už od kolébky nosí uniformu, že politickým odpůrcům dávají ricinový olej, že vlaky jezdí přesněji k vůli Mussolinimu, že žebráci z Neapole nenávratně zmizeli k vůli Mussolinimu, že Italové dostávají peníze, aby se ženili a měli děťátka, opět k vůli Mussolinimu, v důsledku čehož Italie už více méně docela zmizela a byla nahrazena Mussolinim. Italové se živí pokrmy jako jsou guocchi, pasta, spousty makaronů a spaghetti, česnek a ovšem také zmrzlina. Italové mají Velkou Operu, o níž má každý ohromný zájem, a zazpívá-li kdo falešnou notu, zbourá se divadlo. Italové se chovají podivuhodně k dětem. Je to rasa velice, velice špinavá. To je vše, co je známo o Italech.

JIŽNÍ AMERIKA je stejně velká jako Severní, skuteční Američané tam však nežijí, takže se s ní nemusí zrovna počítat. Jihoameričané mají v sobě mnoho španělské krve a podobných věcí. Celá Jižní Amerika je velice bohatá a odporná a zapletená a ve stavu varu. Má Buenos Aires

a Rio a džungle beze stop a Amazonku a Montevideo a Valparaiso. Jihoameričané tančí božsky, zejména tango. Nikoho by ani ve snu nenapadlo, by Jihoameričanu věřil.

JUGOSLAVIE je neklidná. Má vraždy, které pomáhají ke vzniku válek.

JAPONCI jsou malí a jemní, s tenkýma rukama. Jejich ženy jsou často půvabné ve svém slohu loutek a broskvových květů. Tak tomu alespoň bylo. Jejich nejnápadnější vlastností je schopnost napodobovati. Sami nic nevynaleznou, ukážete-li jim však jednou nějaký stroj, už ho dělají. Tato vlastnost spolu s vyčerpávající prací, s nadprodukcí a prodejem pod cenou představuje japonské Nebezpečí. Japonské umění je jedna kytička v obrovských věze. Mají Fudžijamu, žijí v papírových domech, stíhaných zemětřesením, množí se nad všechnu míru, a neraději by zalidnili všechna území, která kde kdo má. Japonci mají třešňové květy a válečné loďstvo.

JIHOMOŘSKÉ NÁRODY žijí uprostřed Tichého Oceánu na Havaji, Honolulu a podobných věcech. Jsou to krásné a smavé děti přírody s temně hnědou pletí a černými vlasy. Jsou dětinšší jako černoši, věnují se velice mnoho lásce prostým, krásným, přírodním, pohanským způsobem a hraji si navzájem serenády na ukulele. Žijí uprostřed rajské nádhery a nemají smyslu pro hřích. Běloši přinesli do Jižních moří bílé stíny, špatnost, peníze, alkohol, smysl pro hřích, filmové společnosti a všechny ostatní kazy civilizace. Ostrovanky Jižních moří nosí za uchem bílý květ.

dopisy

Jaká je mladá generace?

I.

Vážený pane redaktore, odvolává se na Váš článek „Dojmy o mladé generaci“, dovoluji si, jakožto příslušník této generace a vzhledem k Vámi vyslovenému přání, „pomoci vysvětliti“ Vám rozdíly mezi touto naší generací a generacemi předcházejícími.

Nuže: proč mlčíme? Proto, že bylo řečeno příliš mnoho slov generacemi předcházejícími, slov krásných a vznešených, honosných a slibujících; proto, že tato slova zůstala právě jen slovy, nezměnila se nikdy v skutky a ztratila naši důvěru. Mlčíme, abychom přemýšleli o svém vlastním postavení v nynější době.

Nejsme tajemní, jsme jen vážní. Jsme vážní, neboť máme starosti našemu stáří neúměrně těžké. My prostě chceme mít možnost žít. Poznali jsme již, že tento jediný a přirozený náš požadavek není tak samozřejmě uskutečnitelný, jak by se snad mnohému zdálo.

Máte pravdu; teprve svým dílem dokážeme, jací skutečně jsme. Nás však znepokojuje otázka, kolika z nás bude ovšem možno dílem se projevit. Nemluvmě, prosím, o průbojnosti mládí, nemožnosti umlčetí skutečný talent a t. d., jak se v podobných případech dělá. My jsme přeci skeptičtí a máme k tomu své důvody. Ani Vám, pane redaktore, nebude neznáma existence klik, protekcionářství, nespravedlivé distribuce, akumulace práce, úřadů a sinekur v rukou jedněch na úkor druhých.

Prosíme, aby naše generace nebyla zaměňována s několika jedinci, kteří dle příkladu generací předchozích dumají kolem kavárenského stolku, jak duchaplnicky formulovat svoje „mal de siècle“. Ti k nám nepatří. Naše generace, četnější a životnější, nehlembá o životě a jeho těžkostech v oblacích kouře nad černou kávou, neboť tento způsob životní kontemplace jest pro nás příliš nákladný. My uvažujeme o životě a našich možnostech v ulicích, před zavřenými vraty továren, před masami nezaměstnaných u zprostředkovatelen práce, nad sta-

tistikami, nad nezodpovědnými nabídkami naší práce, nad odpověďmi „litujeme, nepotřebujeme vás“.

Nedovedeme pocítní rozkoš z dobře stylisovaných vět. Nevdivte se. Větami mistrně stylisovanými jsme klamáni, odmítání, vyřazování z činného života dříve, než můžeme do něj vstoupit a v něm se uplatnit. My skutečně nemáme pochopení pro půvab stylu. K tomu by bylo zapotřebí alespoň relativního klidu a existenčního bezpečí.

Nevíme, kdo byli ti, kteří na obranu svých nedostatků používali výmluv na válku a obžalob předcházejících generací za její vznik. Nevěříme, že byli z naší skutečné generace nebo z jejího skutečného prostředí. Je holým nesmyslem obviňovat tu nebo onu určitou generaci z války. A my to neděláme. Válka jest pro nás neodčinitelným faktem, původcem mnoha zla a hrůz, zdrojem zkušeností a poučení. Proto my, kteří celou tíhu naší doby skutečně prožíváme a ne jen o ní diskutujeme, my nemůžeme nikdy být oporou moci imperialistických diktátorů; my, kteří nevěříme v slova, my, kteří se nedáváme svéstí půvabem záměrně stylisovaných vět, my suší, skeptičtí, realističtí, jimž plamenná terminologie slibů a ideálů nemůže nahradit šedou a hmotnou skutečnost: možnost žít.

Zde je výhoda našich vlastností, která ušla Vaší pozornosti. Nevím, může-li, podle Vašeho mínění, vyvážit vytykané nám nedostatky. Nejsme generace sympatická, nejsme generace efektní, neoslňujeme mládím, které zšedlo pod nánošem příliš všedních starostí; nejsme však generace nejméně rozumná.

Nevíme dosud, co Vám řekneme „jednou“, nevíme, jakými činy Vám „jednou“ odpovíme. Již dnes Vám však říkáme: nemluvte k nám mladým, dovedete-li nás jen litovati, shovívavě kárati, mírně lichoťti a platonicky káti se z toho, co jste nedovedli nebo nechťeli dokázati. Nechceme slova, nechceme gesta, nechceme ideje, nechceme sympatie; chceme mít možnost žít.

Tato odpověď není snad vznešená; nevíme, neznáme skutečnou vznešenost. Nikdy jsme jí nepoznali, nikde neměli příležitost setkat se s ní. Toto jest „poselství“, které prozatím můžeme říci jen slovy.

Za svou generaci

Jiří Vítek.

II.

Vážená redakce!

Bujarý tón v řeči je jistě věc velmi žádoucí. A pak také velmi povznášející, asi tak, jako slunečné ráno. Proto, není-li ho, je třeba po něm slídit a ptát se, proč utekl, co jej zahnilo. Zrovna tak, jako bychom se sháněli po slunci, kdyby jitra byla stále deštivá. A jistě bychom se po slunci sháněli starostlivě.

Když tedy se nikdo po bujarém tónu u mladých neshání, když se nejméně řekne „Není ho u nich“, asi nikomu na mladých nezáleží. Ti mladí jsou, jak už bylo zjištěno, realističtí a rezervovaní až hrůza, přijmou to tedy tak, jak to je: my nemůžeme mluvit bujaře. Proč? To nikoho nezajímá, nebudeme to tedy nikomu vykládat.

Tak by se tedy povrchně jevíly vztahy mladých k ostatním; mladí by byli třeba důvodně pokládáni za velmi tvrdohlavé a bojácné, to také. Proč se ale v souvislosti s mladými točíme stále kolem nějakých vězátých problémů, generací a kombinovaných úvah, když otázka je zatím docela při zemi, při nás, a určitě se docela nablízku i odpověď k ní potuluje? Jen za ní, skočit jí za krk.

Tuší, že je pozoruhodný rozdíl mezi generací dvacetiletých a třicetiletých, se dá; skutečně, rozdíl je. Když ale při tom stále vychází z úst jen slovo generace, je to asi tak, jako bychom si pod pojmem zahrada představovali jen jeden druh

plotu, třeba železné tyčky s betonovým podsazením. Vždyť mnozí z třicetiletých mohli ve své dvacítce být, a jistě byli, „rezervovaní a málo dogmatictí“. Teď je takových lidí se střídým výrazem mnohem víc; to jediné je rozdíl v generacích.

Menší čilost ducha? Proč ne? Omrzí, a jak omrzí mluvit, šťavnatě mluvit a psát. Pro hluché netřeba, a nakonec hluchota i na tebe sedne. Vždyť se vlastně nic jiného neděje, než že se mladí zakřikují: soustavně a od pradávna! Třebas se jim říká: Mladí vpřed. Stěžovat si, křičet? Po nějaké době i křiklouni se unaví, zbývá-li jim jen křik. „Zklamání bylo jim položeno téměř do kolébky.“ A kolik zklamání!

S generací na to? Je to k vůli ní, že „příležitosti zhasínají jedna za druhou“? To bylo už dávno, dávno, ale teď se tahle pochmurná pravda ostřeji projevuje. Jaký má být rozdíl v generacích, když generace samy jsou hned od počátku rozděleny? Jádro na dvě půlky: z jedné, z té větší, vyklíčí lidé „málo dogmatictí, rezervovaní, skeptičtí, střídmi ve výrazu“, protože — jim „příležitosti zhasínají“. Z druhé ti druzí. Mluví-li se pořád o soumraku ducha, vyplyne z tohoto rozdělení hned, proč lze o soumraku ducha vůbec mluvit teď.

První půlka jádra: jaká může být? Když nacházím všechny lidi daleko od sebe (ne za sebou), když jsem sám, ve většině jakési díře, podobné aeroplánu, padajícímu horizontálně; přinutím se k setrvání, k zastavení, a budu se snažit sdělit své dojmy; s jakým úspěchem? Nejsem už tak ne-realistický, abych myslel, že vzbouřím tu druhou půlku jádra, tu s rozsvícenými příležitostmi. Té je můj hlas už dávno cizí.

Ale nejsou mi bližší ani ostatní, realisté. Osamocenosť a neklid nutí je jako mně, aby se dívali a nečinili hluku, protože každý z nich by příliš rád řekl „Já“ a myslí, že by to jeho „Já“ zaniklo ve vřavě jiných. Spokojili se tedy se svým zamarčeným jitem, nahradili úsilí tichou modlitbou s růžencem dnů? Ne docela.

Pomalou nabírají dech, a stále víc a víc je těch, kteří si uvědomují, že vykřiknou-li opravdu jednou, bude to jejich „Já“ osvobozující, daleko slyšitelné, a opravdově realistické, takže bude i šťavnaté, a opravdově strážlivé, takže bude i nikoliv nudné. Vím docela jistě, že od té chvíle budou psát stále zábavněji, že také oni budou cítit rozkoš z dobře stylisované věty, ale rozkoš odůvodněnou, ne l'art pour l'artistní tkaní z mátoch. A jistě budou i tímhle rozvojem bujarého ducha spojovat i rozvoj bujarého těla, a bude, té radosti, ještě víc lidí širších v prsou než v pase, než teď, kdy člověk nejen nemůže se podobat černohorskému junákovi, ale nemůže dost dobře ani být širší v pase nežli v prsou, jí-li jednou denně.

Lumír Čivrný

III.

Vážená Přítomnosti!

Přicházím také se svou troškou do mlýna.

Nevím ani, proč Vám vlastně píšeme, když jsme ztratili víru ve skutečnější věci než je popsán papír. Neslibuji si ani od této nové diskuse zhoła nic. Bude trochu sense, někdo bude moudřejší, někdo beznadějnější, a zase nastane ticho. Co víš, mládenečku, o životě! Zatím co staří se bili za Tvoje lepší časy, tys jako osmiletý kluk sháněl po nocích a v mrazech aprovisaci pro sourozence a matku. V čem se staří cvičili na poli cti, to tys také učil se ve svém zlatém mládí: lhát, podvádět, klamat četníky a úřady, a nenávidět.

Pak přišlo mnoho slávy a svobody, mohlš i studovat, nastávaly lepší časy. Ale to už je dávno. Místa a funkce byly rozzebrány, ne prý tak podle schopností, jako podle různých stupňů zásluh, o něž se staří dosud tak zuřivě bijí, že nám mladým asi nikdy nebude jasno, o co vlastně šlo a jak to bylo. Po absolutismu císařů přišla vševláda stran. Staly se z nich výdělkářské společnosti a kuplířky práce. A přišla krise, do níž jsi

vstoupil, mladíče, se svými školáckými ideály. Krise, které ty, nezkušený chlapče, nikdy neporozumíš. Rozuměls jí jako osmlitý kluk, kdy jsi musil shánět chleba, kterého nebylo, ale nepochopíš již nyní, kdy vyhladovělý civíš do plných krámů a skladišť.

Začal jsi blouznit, že se musilo stát něco strašného, že tu bůh zradil člověka, a kdesi cosi. Napřed ses bránil, vzdoroval, rozhořčoval, ale na každém kroku některý ideál pochoval.

Životní názor se stával otázkou peněz. Jak ostýchavě a skoro posvátně kdysi jsi přistupoval k volební urně a jak jsi vážil ve svém svědomí. Nyní prolézáš strany jako nevěstince a měříš podle toho, která více slibuje a víc zmůže. Ztratili jsme smysl pro jiné hodnoty než hmotné. Ničemu jinému jste nás naučit nedovedli. Cynismus je nám obranou v zoufalství, proto si z něho nic neděláte. Ale nenávidíme silou, jakou jen padlý anděl může nenávidět. Proklínáme staré, nenávidíme své šťastnější druhy a nejvíc své vlastní bytí.

Náš poměr ke starým? Libo-li či ne: jsme nedočkavé hyeny, čekající na jejich mrtvoly, abychom se na jejich místech jednou pořádně nacpali. Jejich blahobytný klid nás přivádí k šílenství. Zoufalství nic tak nenávidí, jako klid druhých.

Naše největší přání: mřete, rychle mřete! Nesneseme klid. Fantasírujeme o katastrofách, které nás buď někam vynesou nebo zahubí, celkem jedno, co z toho.

Jediná zbývající naděje: válka!

Uvědomte si dobře, že se již leta učíme vraždit. Z pouhého pudu sebezáchovy vyvraždili jsme už své lásky, svůj soucit, svědomí, úctu k čemukoliv. Naše duše zahrňuje z těchto masakrů.

Draží otcové a dědové! Nečekáme už od Vás ani lásky, ani chleba; sytíme se vírou v nový požár, který nám tak usilovně chystáte. Daleko od naší bídy připravujete si bezpečná doupatá, jež vystyláte zlatem, vytrhaným z našich těl i srdcí. Jen si pospěšte, naše ruce se chvějí a vy na tom vyděláte, slyšíte! — v y d ě l á t e.

Žizní po spravedlnosti (těší Vás to, pane F. X. Šaldo?) nám už vyschla mysl i srdce a vezmeme za vděk i krvi.

Vážená Přítomnosti! Dopřáváš mi nebývalého přepychu: upřímnosti: Ale nedoufám, že se Ti zavděčím. Pravda, žebrák má znát svou míru a neužívat velkých slov a patetických póz. Ty jsou vyhrazeny hrdinům, kteří vylezou ze svých doupat, až zase nová svoboda ozáří vlast a trhy a kteří naše anonymní kosti pokálejí věnci a pomočí slizami.

Ani z této nové diskuse nic nepojde a nic se nezmění. Snad se nějaká věda obohatí o pár rádků psychologických a sociologických „kuriosit“. Snad ani ne, skončí-li v koši naše výlevy, tak nevkusné pro ušlechtilost starců, citlivost dám a pro dobře vychované děti.

Avšak, milá Přítomnosti, zdá se mi, že upadám do starých zlovyků a dožadují se více, než uznala jsi za zdrávo, nevím komu. Promiň mi, už končím.

Tvůj
dvacetdevítiletý
přebytečný „inteligent“.

Regulace výroby v průmyslu a zemědělství

Velevážený pane šéfredaktore, prosím, abyste mi popřál trochu místa ke krátkému výkladu k článku Jiřího Hejdy „Regulace výroby v průmyslu a v zemědělství“.

Regulace výroby margarínu vyhlášená březnovým vládním nařízením č. 51. z roku 1934, je regulací, vynucenou tlakem politické strany agrární. Úprava výroby způsobila během účinnosti vládního nařízení mnoho rozpaků a nikomu nepřinesla prospěchu, naopak spotřebitelům i výrobcům jenom škodu.

Vláda nerozhodla v důsledku vládního nařízení o výrobním kontingentu na rok 1934 vůbec. Výroba v tomto roce byla takměř volnou, třebaže od března až do prosince byl každý výrobce i spotřebitel v úplné nejistotě v každém ohledu.

I. Kontingent na rok 1935 v základní výši 5280 byl třikrát během roku rekonstruován, takže oficiálně bylo dáno výrobní povolení úředně na více než 6200 vagonů. Zaslíbení odborníci však tvrdí, že bylo vyrobeno bez povolení nejméně dalších 1800 vagonů oprávněnými i neoprávněnými výrobci.

II. Bylo zarážející, že ministerstvo obchodu za úřadování pana ministra Dostálka udělilo výrobní oprávnění firmě řeznicko-uzenářské, které jsou výslovně podle § 7 citovaného vládního nařízení z výrobního oprávnění vyloučeny.

III. Úřady neprovedly kontrolních opatření ve výrobních.

IV. Ze zahraničí dováženy obchodníky tuky, uváděny do oběhu, bez předepsaného indikátoru.

V. Cenové předpisy vládního nařízení podle § 5 nebyly kontrolovány vůbec.

Kdybych nevěděl dalších průvodních zjevů, dostačí tyto k posouzení, zda ve výrobě margarínové mohlo se jednat o regulovanou výrobu a o zjev, o kterém mluví Jiří Hejda.

Mám dojem, že článek Jiřího Hejdy je pokračováním v tendencích, jak bylo jím psáno v „Českém slově“, a že byl napsán proto, aby mohl pranýřovat podnik, jemuž stojím v čele. Vyčítá, že Velkonákupní společnost družstev obdržela nadměrný politický kontingent. Tento družstevní podnik byl zřízen dávno před vyhlášením vládního nařízení. Podnik byl zařízen k výrobě umělých jedlých tuků pro uzavřený okruh organisovaných spotřebitelů.

Velkonákupní společnost družstev zásobuje 400 tisíc rodin s 1½ milionem rodinných příslušníků. Vezmeme-li za základ 10 milionů nezemědělského obyvatelstva a členstvo družstev z prominentně městských a průmyslových krajů, tu zásobuje Velkonákupna 10% tohoto obyvatelstva. Její výrobní oprávnění pohybuje se však kolem 10%.

Či pan Hejda myslí, že je správné, aby spotřebitelé zařídili svůj podnik a v něm omezeně pracovali a byli nuceni odbírat výrobky u soukromých firem? Takové regulaci proti všemu rozumu a právu budou se spotřebitelé vždy brániti, a doufám, že se ubrání i za cenu kritiky rázu páně Hejdova, že se jim dostává politického kontingentu.

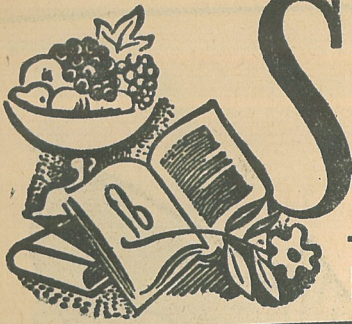
Družstva a podniky družstevní dodržovaly vždy a v každém směru veškerá zákonná ustanovení a tvoří spolehlivou součást našeho národního hospodářství. Každý ví, že družstva spotřebitelů jsou sama o sobě výsekem plánovitého hospodářství v nynější všeobecné anarchii, a proto se vede snad proti nim útok. Dělnické strany měly by chrániti spotřebitelská družstva jako jediný spolehlivý a vážný instrument, který svými zásadami udržuje hodnotu mezd a platů a účelně bojuje proti výstřelkům kartelového hospodářství. Snad nyní, když pan Hejda vstoupil do praktického života, dojde i on k tomu přesvědčení.

Děkuji Vám, pane šéfredaktore, za uveřejnění tohoto vysvětlení a znamenám

Emil Lustig.

Jemný a vkusný dopisní papír je spolehlivým průkazem dobrého taktu a vybrané zdvořilosti. Pečujeme stále o to, abychom svým váženým zákazníkům poslouchali papíry jakostně nejlepšími a decentně moderními. Zvolte si dopisní papír svého osobního vkusu z našeho obsáhlého vynikajícího výběru.

KAREL KELLNER, PRAHA, Václavské náměstí 61 – Dlouhá třída 17

Svět knih

KULTURNÍ ZPRAVODAJ

Roč. 6. Číslo 10

Josef Hora:

KOBEREC.*

*Koberec smutku, tkaný po sněhu,
jenž věje,
se pod mé nohy položil.
A tak se přihází, že šlapu do závěje,
v níž tepe modro žil.*

*Jak těžký měsíc, marně pijící tmu
světů,
jí chodím sem a tam
a huďbě cizích slov, jež všude
skryta je tu,
té cizí huďbě naslouchám.*

*Řeknu-li: láska, tkalci poďte mnou
se vzrušit,
jak tráva, do níž vítr vdeh'.
Vy tkalci koberce, jenž tká teď
moji duši,
zpíváte na mých rtech.*

*Řeknu-li: obraz, spěcháte a v stěnu
neviděnou
promítáte můj žal,
mosty, jež ode mne se k chodcům
nocí klenou
a dál.*

*Řeknu-li ale: dálka, pod kroky mi
v smích
sto blízkých hlasů odvěti.
A hlasem jediným v lži protřazeném
tichu
budeme mlčeti.*

*Koberec bolesti, utkaný mnou
i vámi,
zasadí v ornamentu svém
jak písmo společné, jež vysvětlení
dá mi,
kam jdem.*

* Ze sbírky „Tiché poselství“.

NOVÉ KNIHY

HOROVO „TICHÉ POSELSTVÍ“. Nová básnická sbírka Josefa Hory „Tiché poselství“, která vyjde tento týden, bude velkým i radostným překvapením pro všechny ty, kdož milují ryzi poesii. Neboť jako „Struny ve větru“, jako „Italie“ je i „Tiché poselství“ skutečným poselstvím vrcholného rozpětí Horova básnického talentu i jeho mocné obraznosti, vyjasnění i osvětlení básnického zraku, na jehož sítnici se odrazilo mámnivé podobství světa, hra stínů, kmit světla a tajemná krása věcí. I v „Tichém poselství“, uvedeném překrásným oddílem, plným zrakové i smyslové pohody „Nebe nad Sloveskem“, čteme verše, o kterých můžeme opakovat Šaldův poznatek, vyslovený při charakteristice „Tonoucích stínů“: „V jeho verších vedle hlavního proudu, který může sledovat jaksi očima a intelektem, postupují jemnější nepojmenovatelná ofluvia z jiných zdrojů inspiračních, která do něho upadají a jej ruší, která se s nimi kříží a huďběně jej zamlžují“. I v „Tichém poselství“, jako v předchozích sbírkách, čteme verše, v kterých vyvrcholuje huďběnost české poesie, a jež jsou dokladem, že Josef Hora načerpal své básnické slovo, plné huďbění čaromoci, obrazné síly, smyslové názornosti i

Viktor Dyk

Bylo by nesprávné — a teprve budoucnost ocení úplně toto vnitřní spojení — upírati hluboké Dykovy vztahy k realistickému hnutí, přes Dykovu osobní nechuť k jeho vůdcům, vyjádřenou tolikrát bezohlednou satirou a bezohledným paskvilem. S Masarykem a s masarykovstvím nejčistší observance pojila ho kromě mravního rigorismu ostré rozumová kritičnost a pronikavý dar analytický, složky to, jež obměňovaly zcela zvláště romantiku v něm. Uprostřed románové inektivky Dykova na český realismus ze samého sklonku století, „Konce Hackenschmidova“, se čte památné druhé intermezzo „Vidění Hackenschmidovo“ s mytickou postavou, nazvanou po denisovsku „Vyběrač kosů“, v popředí; mezi literárními podobiznami Masarykovými zaujímá tento pomyslný portret místo přibližně stejné jako Bourgetův André Sixte v galerii stylisovaných hlav Tainových.

Arne Novák (v monografii „Viktor Dyk“).

spirituelního fluida, z největších a nejtajemnějších hloubek pokladnice jazyka, aby je vynesl do sluneční záře a sklenul z něho duhu i vlnu verše. V současné české poesii bude Tiché poselství zaujímat místo nejpřednější nejen pro uvedené vlastnosti, které proměňují verš na zásvětní stín, krácející lehké po zpívajících vlnách vod, ale i pro tu moc, s níž před vaším zrakem evokuje abstraktní jevy světa, jako je vábení dále, prchavé statutu času, to co je nezachytitelné

se okouzluje slovem i záměrně jednotvárnou melodií litanie, je Stanislav K. Neumann básníkem dělným, básníkem pracujícího člověka, jehož hořký, přehořký úděl životní volal po jeho soucitu i společenství. Sklání se tu totiž Stanislav K. Neumann k starému dělníkovi nejen jako básník, ale i jako člověk; ba víc, on jej povyšuje na hrdinu práce i života, na jednoho z těch, který „dni našeho života donese k vykoupení“. Báseň „Starí dělníci“ vyjde jako vzácný

+ SČÍTÁNÍ
- ODEČÍTÁNÍ
KALKULACE
RYCHLE A SPOLEHLIVĚ

Sundstrand

GIBIAN A SPOL., PRAHA II, ŠTĚPÁNSKÁ 32

a věčně uplývající, samu podstatu a dobrodružství života. A na konec i pro tu moc, jež je schopna povznést člověka ke kráse a dát mu zapomenout na hrůzu a bídu života, i když samotné verše o ní nemlčí. „Tiché poselství“ vychází jako XIII. svazek díla Josefa Hory a stojí brož. Kč 20.—, váz. Kč 30.—.

NEUMANNŮVI „STARÍ DĚLNÍCI“. Nová báseň Stanislava K. Neumanna, jejíž bibliofilské vydání vyjde tento týden, připomene svému čtenáři naléhavě, jak formou, tak celou výstavbou, Halasovy slavné „Staré ženy“. Nedomnívej se však nikdo, že „Starí dělníci“ jsou proto básní méně původní a méně silnou. Autor básnických knih, v kterých evokuje vidiny lepších zítřků, jeden z těch skálopevně věrných a věřících bojovníků revolučního socialismu a buřičů proti starému řádu, navázal na báseň svého mladšího druha záměrně jen formou a výstavbou své velké básně. Jeho plán a cíl byl však jiný. Tam, kde Halas je básníkem zmaru, beznaděje, tam kde

tisk v grafické úpravě a se čtyřmi dvoubarevnými ručně kolorovanými linoleořezy Jana Sládka ve stu číslováních a autorem podepsaných výtiscích. Cena jednoho tisku je Kč 70.—.

POSTAVY A DÍLO. Ve sbírce drobných literárních monografií „Postavy a dílo“ vyjdou tento týden další tři svazčky, jimiž bude dovršena první desítka knížek této edice, která za redakce Josefa Hory si dobyla v tak krátkém čase velké popularity. Je to „Proletářská poesie“, studie, v níž A. M. Piša kreslí obraz pohnuté doby poválečné v české poesii a seznamuje je čtenáře s typickými představiteli poesie proletářské. V monografii „Viktor Dyk“ podává Arne Novák v hutné zkratce výklad díla tohoto našeho „básníka rytířského“, jehož přínos do české poesie je tak zvláštní a nesporný. V monografii „Jindřich Vodák“ podal se Ferdinand Pujman nesnadného úkolu zhodnotit kritický zjev, jehož estetika musil vysondovati ze spousty časopiseckých statí, studií, referátů

Stanislav K. Neumann:

STARÍ DĚLNÍCI.*

*dni našeho života
dni všední a všechny svátky
taková naděje taková temnota
ten pohled do vroucí dálky
dni našeho života
po celé zeměkouli
dni nesené dělníky
jako na sloupech*

*dni nesené dělníky
jakž bychom zapomněli
jejich písní je robota
celá tou písní zněti
když stůl nám stavěti
chléb pro nás peklí
solí dobývali
ti starí dělníci*

*ti starí dělníci
kteří teď odpovídají
starí dělníci
pro sebe zřehla nic nemají
leđa almužnu*

*starí dělníci
dytosti vystřídané
studnice vysáté
karyatidy vysílené
pilíře sesuté
stromy vykotlané a opadávající
zpěváci šeptající
bojovníci umlčení
dárci zapomenutí
věřitelé marní*

*starí dělníci
sedící na prahu
anebo na lavičce před vrátky
záda je bolí
ti starí dělníci
kteří si vypili válku
válku v míru i v poli
kouřící ze staré dřevěnky
hledící v dálku*

*starí dělníci
jejich ruce
především jejich ruce
jejich nohy
jejich bedra
jejich oči
jejich tváře
dojemná krásu starých dělníků*

* Úryvek z básně „Starí dělníci“.

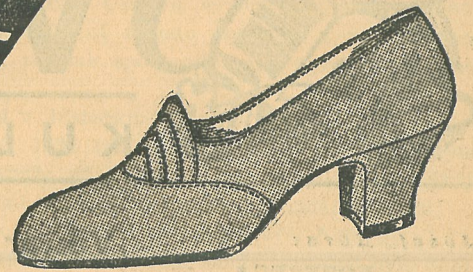
a článků. Tím je zakončena první desítka edice „Postavy a dílo“, která chce být opravdovým prostředníkem, sblíživším čtenáře s vynikajícími tvůrčími zjevy českého umění slovesného. Jednotlivé svazky jsou po Kč 4.—.

MASARYK A BENEŠ. Ve sbírce „Úvahy a přednášky“, kterou spolu s klubem Přítomnost vydává nakladatelství Fr. Borového, vychází v těchto dnech první svazek, v němž pod názvem „Masaryk a Beneš“ podává vynikající ruský historik a bývalý zahraniční ministr Zatimní vlády P. N. Miljukov namozdo dosud neznámé doklady Masarykovy politické moudrosti a předvídatosti a osvětluje znovu pronikavost státnického ducha Benešova. Vlastní studie Miljukovova je předložena úvodním slovem dra Jana Slavíka o významu Miljukovovy a doprovázena jeho portretem. Cena výtisku je Kč 4.—.

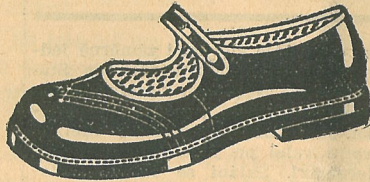
Jaro 1936

59.-

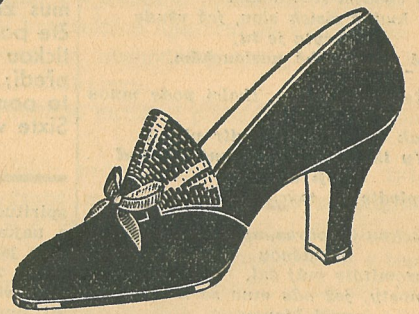
Elegantní semišové lodičky pro odpoledne.

20-26
15.-

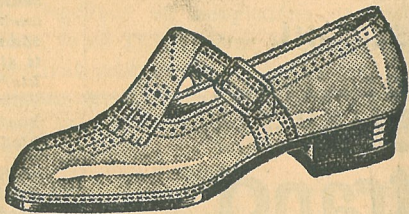
Dětské lakové střevíčky s vkusnou ozdobou.

79.-

Luxusní odpolední semišové střevíčky.

39.-

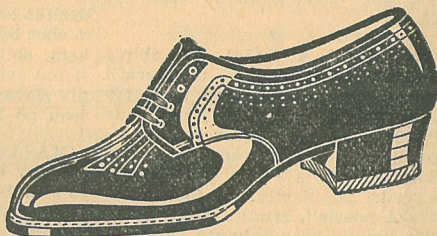
Dívčí boxové střevíčky pro jarní vycházky.

49.-

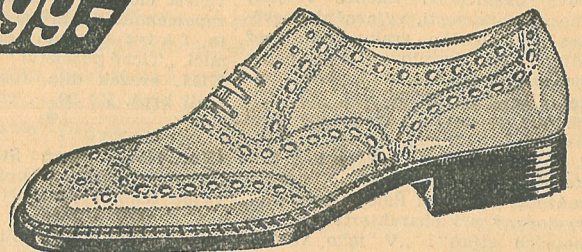
Vkusné pánské černé boxové polobotky.

49.-

Pohodlná dámská polobotka na vycházky.

99.-

Luxusní pánské polobotky z telecího boxu.

Plata